Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 89 (13578) | 1974 оной апрелиин 16, вторник | Сэн 2 мүнгэн

УhАЛhАНАЙ ЗЭРГЭЭР — УРГАСА

...эдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ ...публикымнай колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэри... тарялан, сабшалангай ургаса эрид дээшэлүүлхэ ...ар тодорхой социалис уялгануудые абанхай. Энэ ... гектар бүриhөө дунда зэргээр 13 центнер ороohо ..., 95—100 центнер хартаабха, 350 центнер куузику, ...—200 центнер кукурузын ногоо, уhалагдадаг сабша... гектар бүриhөө 20 центнер үбhэ хуряажа аба... шидэнхэй.

...абаhан уялгануудаа бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ ... ерэнхэй. Манай республикын ганданги ула... эрхэ байдалда тарялан, сабшалангай ургаса дээ...үүлхын тула нэн түрүүн ...аа уhалха хэрэгтэй. ...ар уhалагдаhан, үтэг...гдэhэн лэ газарhаа ...ше жэлдэ баян ургасын ...аг байhаниинь бүгэдэндэ ...жэ. Энэ талаар республикымнай колхоз, совхозууд ... арга боломжотой гээшэ.

...үлэй жэлнүүдтэ уhалууриин барилгануудые шэнээр ...жа, хуушануудынь hэльбэн заhабарилха, намаг ха..., уhалагдадаг болгохо тушаа хэгдэhэн ехэ хүдэл...иин ашаар, мүн колхоз, совхозуудта бүлүүр станци... уhалууриин машина, техникын элбэгжэhэнэй эсэстэ ...агдадаг тарялан, сабшалан нилээд үргэдхэгдэhэн .... Мүнөө үедэ уhалууриин системэнүүдээр, бүлүүр ...цинуудаар, hайрамаар 180 мянгаад гектар тарялан, ...алан ундалуулха арга бии.

...алууриин газар зүбөөр хэрэглэжэ, шадабаритай... ундалуулжа, үтэгжүүлжэ, элдэб ургамалнуудай най...тай баян ургаса абадаг ажахынууд, бригада болон ...онууд нилээд олон. Энэ талаар Хяагтын аймагай ...дина» колхозой, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, ...үрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ, Сэлэнгын ай... Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай, Ивалгын ОПХ-... механизаторнууд, луговодууд бүгэдэндэ жэшээ ха.... Эдэ ажахынуудта уhалагдадаг тарялан, сабша... тусхай звенонуудта даалгагдажа, тэдэнэрэй ажалай ...өөhэн абаhан продукцинь зэргээр тогтоогдонхой. ...ай газарта ургаса ехэтэй ургамалнууд таригдажа, ... минеральна үтэгжүүлгэнүүд горитой хэрэглэгдэнэ.

...ынөө жэлдэшье эдэ ажахынуудта газар уhалха хү...мэри эмхитэйгээр эхилэнхэй. Түрүүшын hайрамай ...жа захалхалаар лэ эндэхи механизаторнууд, лугово... тэрэниие тарялан, сабшалан дээрэ тогтоожо аба... оролдожо захалаад байна. Жэшээнь, Зэдын аймагай ... нэрэмжэтэ колхоздо hайрам тогтоохо хүдэлмэ... арба гаран колхознигууд, хэдэн трактор табигдан.... Мүнөө үедэ шэниисэ, кукуруза тариха түрүүшын ...эн арбаад гектар газар ундалуулагдаад байна.

...үгөөр газар уhалха хүдэлмэри республика дотор ...нхы дээрээ хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Жэл бүри ...эн мянгаад гектар тарялан уhалагдангүйгөөр үлэнэ. ...лагдадаг газар олохон ажахынуудта ээзэтэй болгог...гүй, тусхай звенонуудта даалгагдаагүй байhаар. Мүн ...дэ дайралдаhан лэ ургамалнуудые тарижархидаг бай... юм. Тиимэhээ уhалагдадаг тарялан, сабшалан дээрэ... ургаса багаар абтана. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ уhа...дадаг газарай гектар бүриhөө оройдоо 13,7 центнер ...оhо тариан, 165 центнер овощ, 168 центнер корне...дууд, 83 центнер кукурузын ногоо, уhалагдадаг саб... гектар бүриhөө милл 13 центнер үбhэн абта... байна.

Уhалагдадаг тарялан илангаяа Улаан-Үдын, Сэлэн..., Мухар-Шэбэрэй, Загарайн болон бусад зарим аймा...дта муусаа хэрэглэгдэнэ. Загарайн аймагай ажахынууд ...ндо уhалагдадаг 1973 гектарта кукуруза таряад, ...ар бүриhөөнь милл 41 центнер набша намаа хуряа... абаhан байха юм. Уhанай газараар элбэг эндэхи ...ойн совхоз жэл бүри тэрэнээ мууса ашаглана. Нё...до уhалагдадаг 336 гектарта кукуруза таряад, гектар ...иhөө милл 23 центнер, 302 гектар уhанай газарта ...аабха тарижа, гектарай 51 центнер ургаса абаhан ... юм.

...ахадаа иимэ ушар тохёолдоноб гэхэдэ, уhанай газар ...дсээ ээзэтэй болгогдоногүй, тусхай звено, бригадада ...агданагүй, тэндэ хэрэглэгдэхэ ёhотой агротехникэ ...аар баримталагданагүй. Газар саг соогоо, hайнаар ...лулагданагүй, хэрэгтэй соонь үтэгжүүлгэ оруулаг...агүй. Олохон ажахынуудта бүлүүр станцинууд, уhа...даг машинанууд дүүрэн хүсөөрөө хүдэлгэгдэнэгүй. ...р уhалха хүдэлмэридэ хүнүүд үсөөн табигдана.

...имэ байдалые саашадаа тэсэхээр бэшэ. Гүрэнэй ехэ ... зөөреэр, хүсөөр бүтээгдэhэн уhалууриин барилга...удые, газар уhалдаг машина, техникые иимэ муугаар, ...ша хэрэгэээр ашаглаха гээшэ гэмтэ ябадал болоно. ...сахан манай республикада газар hайжаруулха уhалуу...ин барилгануудые түхеэрхэ хэрэгтэ hүүлэй гурбан ...дэ аяар 31,6 миллион түхэриг гаргашалагдаhан бай.... Саашадаа энэ хүдэлмэридэ бүри ехэ мүнгэ зөөри ...лолгдохоор хараалагданхай.

...имэhээ уhалагдадаг тарялан, сабшалангаа зүбөөр, ... үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, тэндэхи гектар бүриhөө ... ехэ ургаса абахын түлөө тэмсэхэ гээшэ респуб...лымнай бүхы колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэри...дэй мүнөөдэрэй дайшалхы зорилго мүн. Газар hай...руулха габшагай хоёр hара үнгэргэхэ тухай абаhан ...тоол дотороо КПСС-эй обком, республикын Министр...дэн Совет ажахы бүхэндэ уhалагдадаг тарялан, ...алангые бүхыдэнь тусхай звено, бригадануудта ...гажа, үйлэдбэриин тодорхой даабари хүргэхэ, тэдэ...эй ажалай түлөөhые абаhан продукциин зэргээр тог... эрилтэ табиhан байна.

...рүү ажахынуудай жэшээгээр уhалагдадаг тарялан... зүбөөр хубаарилха, тэндэ ургаса ехэ үгэдэг урга...нуудые тариха гээшэ мүн лэ удха шанартай. Колхоз, ...озуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд уhанай газар... баян ургаса абаха агротехникэ тодорхойлжо, тусхай ...ээнүүдые хараалжа, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүл... уялгатай. Нэн түрүүн тэндэ наг шэбхэ, минеральна ...жүүлгэ хүсэдөөр хэрэглэхэ тушаа гол анхарал хан...лагдаха ушартай.

Теэд уhанай газарые тусхай звено, бригадануудта ...тажархёод hанаагаа амарха бэшэ, харин тэдэнэртэ ... газараа саг соонь, hайн шанартайгаар уhалха, ...жүүлхэ арга олгохо шухала. Илангаяа газар уhалха, ...жүүлхэ халуун хаhын эхилхээр лэ тэдэниие ондоо ...лда hамшаахагүй, харин тэдэнэртэ туhалхаар хүнүү... нэмэжэ табиха, газар уhалха хүдэлмэридэ олон зо... хабаадалгатай субботнигуудые, воскреснигүүдые эм...хэ болоно.

...ахы бүхэндэ тооной газар уhалха бүлүүр станци..., уhа сасаха машинанууд бии. Эдэ машинануудта ...лаха шадабаритай механизаторнуудые шэлэн оложо, ...эб хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангаха, техническэ ха...алга хэхэ талаар колхоз, совхозуудай инженерно...ническэ хүдэлмэрилэгшэд онсо харюусалгатай.

Уhанай газар дээрэ ажаллажа байhан звено, бригада...дай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, ...эрэй ажалда түрүү дүй дүршэл оролдосотойгоор ...рүүлхэ тушаа аймагуудай, колхоз, совхозуудай пар...на организацинууд саг үргэлжэ оролдохо болоно. 1974 ондо уhалагдадаг нэгэшье гектар тарялан, сабша... ундалуулагдангүй бү үлэг лэ!

А. А. ГРОМЫКО КИССИНДЖЕРТЭЙ УУЛЗАА

ВАШИНГТОН. (ТАСС) ...ПСС-эй ЦК-гай Политбю...рой гэшүүн, СССР-эй га...дын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын хүндэлэлдэ США-гай гүрэнэй министр Г. Киссинджер сайлалга хээ. Сайлалгын үедэ А. А. Громыкын, Г. Киссиндже...й хоорондо хани ёhоной ...рэлдөөн боложо, үргэн ...он асуудалнууд, эдэнэй ...дэ стратегическэ зэбсэг ...эгсэлнүүдые хизаарлаха. ...тын Зүүн зүгтэхи байда... hайжаруулха, Европодо аюулгүй байдал хангаха, тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэhэн байна.

Совет талаhаа — СССР-hээ США-да байдаг элшэн сайд А. Ф. Добрынин, СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн Г. М. Корниенко; американ талаhаа — гүрэнэй секретариин нэгэдэхи орлогшо К. Раш, гүрэнэй департаментын советник Х. Сонненфельдт, гүрэнэй секретариин орлогшо А. Хартман сайлалгын үедэ байлсажа, хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

МАРТ 15 — ГАЗАР hАЙЖАРУУЛХА ГАБШАГАЙ ХОЁР hАРА — МАЙ 15

ХАРААЛhАНАА ГҮЙСЭД БҮТЭЭХЭБДИ

Байгаалиин бэрхэшээлнүүдые гүйсэд дабажа, улам олошоржо байгаа нийтынгээ адууhа малда бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха хэрэг хүдөөгэй ажалшадай мүнөө үеын гол зорилгонуудай нэгэн. Малшадай харюусалгатай хаhа — үбэлжэлгые хүсэд хүрэхэ үбhэ тэжээлтэй угтаhан, hайн бэлэдхэлтэй орohон ажахынууд урдаа табиhан зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлжэ шададаг. Иимэ ажахынуудай ажалыншье урагшатай, hайн, хүдэлмэришэдынь абаhан социалис уялгануудаа сүм дүүргэхын түлөө эрмэлзэдэгшье, хаба шадалаараа оролдодогшье гээшэ.

Тарялан, сабшалангай үрэжэл hайжаруулха габшагай хоёр hара соносхогдоhоор хорин гаран хоног үнгэрбэ. Энэ шухала ажалаа түрүүшын үдэрhөө эмхи гуримтайгаар ябуулжа, тарялан дээрээ энэ хугасаада наг шэбхэ гаргажа тарааха, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, сабшалан тарялангаа hайрамай уhаар ундалуулхын тула ехэхэн оролдолго гаргажа байна. «Хабарай үдэр жэл тэжээдэг» гэhэн үгые бүхөөр хадуужа, энэ шухала хүдэлмэреэ эмхи гуримтайгаар ябуулхын тула мэргэжэлтэ, механизатор, луговод бүхэн тэмсэхэ болоно.

Манай Дэрээнэй совхоз 5 мянган гектар сабшалантай юм. Тэрэнэйнгээ 4100—4200 гектарыень сабшажа, гектар бүриhөө дунда зэргээр 7,4 центнер үбhэ хуряажа абадаг гээшэбди. Сабшалангай гектар бүриhөө тогтууритай hайн ургаса хуряажа абадаг болохын тулада ехэ хүдэлмэри хэхэ зэргэтэй. Манай совхоздо лугомелиоративна нэгэ отряд мүнөө жэлдэ байгуулагдаба. Тэдэнэй мэдэлдэ хэрэгтэй трактор болон бусад оньhон түхеэрэлгэнүүд даалгагдажа үгтэнхэй. Энэ отряд түхэреэн жэлэй туршада нуга сабшалангай үрэжэл hайжаруулха хүдэлмэри дүүргэхэhээ гадна, даажа байhан сабшалангаа өөhэдынгөө хүсөөр хуряаха болоно. Тус отрядые Надмитцырен Батуевич Санжиев хүтэлбэрилнэ. Энэ нүхэр ажахымнай дүй дүршэлтэй агрономуудай нэгэн гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ тус коллектив Этхэтын 600 гектар сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха, газарай хүрьhэ hайжаруулха хүдэлмэри бүтээжэ байнхай. Отряд энээнhээ гадна, сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулха хүдэлмэри хэнэ. Минеральна үтэгжүүлгэ гаргалгада 2 трактор табигданхай.

Тарялан, сабшалангай ургаса hайжаруулха габшагай хоёр hарын туршада хэхэ ажалаа эртээнhээ түсөөлэнхэйбди. Энэ хугасаада 7 мянган тонно наг шэбхэ тарялан, сабшалан, дээрэ гаргагдахаар хараалагдана. Хоёр hарын туршада 250 гектар таряланда, 320 гектар сабшаланда минеральна үтэгжүүлгэ оруулхабди. 130 гектарта үтэг хэгдэхээр хараалагдана. Мүн энэ хугасаада 500 гектар сабшалан hайрамай уhаар, 980 гектар сабшалан бүлүүр станцинуудаар ундалуулагдаха байна. Сабшалангай хүрьhэ hайжаруулха, тэрэниие шулуу, модонhoo сэбэрлэхэ болон бусад шухала хүдэлмэридэ луговодуудай 14 звено эдэбхитэйгээр хабаадана.

Байгша ондо 120 гектарта фермэ шадархи тарилга хэгдэхэ. Эдэ участогуудые хорёолхын тула 30 мянган hургаар отологдохо юм. Энэ хүдэлмэридэ нэгэ звено мүнөө ажаллажа байнхай.

Габшагай хоёр hарын туршада хэхэ бүтээхэ ажалнай ехэ. Хараалhан хүдэлмэреэ жэншэдгүй hайнаар бүтээхын тула механизатор, луговод бухэмнай оролдосотойгоор ажаллажа байна. Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ hайнаар. бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаhан хүдэлмэришэд совхозой дирекци, партийна организациин болон рабочкомой зүгhөө урмашуулагдаха юм. Хүн бүхэнэй даажа байhан ажалаа hайнаар ябуулхын тула ажахымнай мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд гол анхаралаа табиха, хэрэгтэй зэр зэмсэгээр, оньhон техникээр хэр хангагдаhан тухайнь hонирхожо байха юм.

Үбэлэй hарануудта луговодууднай оролдосотой hайнаар ажаллажа гараа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хүн бүхэнэй бүтээжэ байhан хүдэлмэридөө ханалгатайгаар хандаhанай ашаар энэ хугасаада 40 мянган кубометр тошон халягдаа. Үбhэ ногооной гарасада эдэнэймнай бүтээhэн ажал ехэ нүлөө үзүүлхэ байха.

Гадна бии байгаа бүлүүр 5 станцимнай бэлэн болгогдоод, эдэ үдэрнүүдтэ хүдэлгэгдэхэ юм. Дүй дүршэлтэй механизаторнууд тэндэ ажаллахаар табигданхай.

Хэдэн үгэ тарялан, сабшалан уhалдаг түхеэрэлгэнүүд тухай хэлэхэ хүсэлтэйб. Дэрээнэй совхоздо иимэ 11 хаалта боолто бии юм. Эдэ түхеэрэлгэнүүднай жэл бүри шахуу үертэ абтадаг тула тэдэниие сагhаа урид заhабарилха хэрэг гарадаг. Ушар иимэhээ эдэ түхеэрэлгэнүүдээ hэльбэн заhахын, шэнэлхын түла жэл бүри ехэ мүнгэ гаргашалдаг байнабди. Дэрээн нютагай эрхэ байдалда уhалууриин тааруу системэ бариха хэрэгтэ республикымнай дээдын зургаанууд, аймагаймнай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа табиха бэзэ гэжэ найданабди.

Мүнөө үеын эрхэ байдалда уhалууриин тааруу системэтэй болоо hаа, тарялан, сабшалангайнгаа ехэнхи хубиие ундалуулжа, бага гаргашатайгаар ехэ талха таряа хуряадаг, нийтынгээ адууhа малда бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэдэг болохо hэмди гэжэ хэлэхэ хүсэлтэйб.

Шэнэ, боро газар элдүүрилэн ашаглажа эхилhээр 20 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Алма-Ата хотодо болоhон баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй хэлэhэн гүн гүнзэгы удхатай элидхэлтэй аймагаймнай олон тоото механизаторнууд танилсаад, саашанхи зорилгоёо тодорхойлбо. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай ажахы 500 гектар шэнэ, боро газар элдүүрилээ. Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ ажахымнай механизаторнууд тарялангаа үшөө 500 гектараар үргэдхэхөөр хараална.

Тарялан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ габшагай хоёр hарые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, хабарай тарилгые богонихон болзорто, агротехническэ бухы заабариин ёhoop дүүргэхэ гээшэ ажахымнай луговодуудай, механизаторнуудай дайшалхы хэрэг болонхой.

М. ДАГАЕВ,
Дэрээнэй совхозой директор.
Хурамхаанай аймаг.

СЪЕЗДДЭ МОРДОБО

ВЛКСМ-эй XVII съезд дээрэ Буряадай комсомолой организациие түлөөлхэ делегаци Москва мордохынгоо урда тээ КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүдтэй уулзаба. ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. Раднаевай съезддээ ямар бэлэдхэлтэйгээр ошохоёо байhан тушаа хөөрэhэнэйнь hүүлдэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев делегадуудта hайн ябахыень хүсэбэ.

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон Н. Намсараева, Бэшүүрэй совхозой механизатор Ж. Цыренов, Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой комсомолой организациин секретарь Ц. Гунсуев, Улаан-Үдын горпищеторгын 36-дахи магазинай наймаалагша Н. Китаева, Гусиноозерскын ГРЭС-эй электромонтажница Л. Зыкина, Баунтын аймагай районно больницын врач-стоматолог С. Тармаева, Улаан-Үдын ноохо угаалгын фабрикын ноохо угаагша Н. Бардаева болон бусад Москва мордобо.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ВЛКСМ-эй XVII съездын делегадууд В. И. Ленинэй хүшөөдэ ошожо ябана; Хүшөөдэ сэсэгүүдые табилгын үедэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ТАРЯАЛАН УНДАЛУУЛАГДАНА

ЗЭДЭ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд, таряашад гол горхоной гэдэжэ, уhанай урдажа захалхалаар лэ таряалангаа ундалуулжа эхилбэ. Энэ хүдэлмэридэ 11 хүн, 4 трактор табигданхай.

Гэгээтэ hууриhаа урдахануур кукуруза таригдаха газарые тракторист-кукурузашан Ринчин-Доржо Цыренов уhалжа байна. Тэрэ МТЗ-50 трактораараа бураздаа татажа үгэнэ. Газар уhалхадань туhалхаяа ерэhэн Цырендоржо Найданов хүрзөөр уhыень иишэ тиишэнь залана. (Зураг дээрэ).

— Эндэ 70 гектар газар уhалхабди, — гэжэ Р-Д. Цыренов мэдүүлбэ. — Түрүүшын 5 хоногто гушаад гектар ундалуулагдаа.

Арбаад жэлдэ кукурузашанаар ажаллажа, яhала дүршэл шадабаритай болоhон Ринчин-Доржо Цыренович байгша ондо бүхы хүсэеэ элсүүлжэ, даалгагдаhан 228 гектар таряалан дээрэ кукуруза hайнаар ургуулха хүсэлтэй. Гектарай 200-гаад центнер кукурузын набша намаа ургуулжа абаха зорилго урдаа табинхай.

Колхоздонь кукурузашадай 4 звено, хартаабхашадай — 1, куузику ургуулагшадай 1 звено эмхидхэгдэнхэй. Мүн сабшалан hайжаруулха хүдэлмэридэ лугомелиоративна отряд, 9 луговод ажаллана.

Бүхыдөө энэ колхоздо 782 гектар таряалан, 955 гектар сабшалан уhалагдахаар бэлдэгдэнхэй. Тиигэжэ газар уhалагшадай шадабаряа харуулха халуун хаhа ерэнхэй.

Газараа уhалхынгаа хажуугаар тэндээ наг шэбхэ ехээр зөөхэ, тарааха гэжэ оролдоно. Үнгэрhэн намартаа 9.700 тонно шэбхэ зөөhэн байгаа hаа, мүнөө габшагай хоёр hарын эхилhэнhээ хойшо 3.000 тонно гаргаад байнхай. Шэбхэ ашаха, зөөхэ хүдэлмэридэ бульдозер, шэбхэ ашаха түхеэрэлгэтэй трактор, самосвал түхэлэй 3 автомашина, мөөртэй 4 трактор табигданхай. Энэ хүдэлмэриие дүршэл ехэтэй механизатор Николай Кудрявцев ударидана. Эдэнэр шэбхэ зөөхэ даабаряа үдэр бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ.

Энэ колхоздо 2.400-гаад гектар хабарай, намарай паар бэлдэгдэнхэй. Байгша ондо хүрьhэндэ шииг ехэ байhан дээрэhээ таряалан дээгүүрээ хальhатажа захалаа. Тиимэhээ колхозой механизаторнууд паараа борнойлхо, зарим газарта каток шэрэхэ юм.

Б. ГЫЛЫКОВ.

СОВЕТ-СИРИИН ДОКУМЕНТНҮҮДТЭ ГАР ТАБИГДАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, Араб Социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин Генеральна секретарь, Сириин Араб Республикын Президент Хафез Асад Совет-Сириин хамтын мэдүүлгэдэ апрелиин 13-да Кремлиин Ехэ ордон соо гар табяа.

1974 ондо КПСС-эй ба Араб Социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин хоорондо партийна харилсаа тогтоохо түсэбтэ мүн лэ гар табигдаа. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, Араб Социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин Генеральна секретариин орлогшо Абдалла Ахмар энэ документдэ гар табиhан байна.

Нүхэд Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо А. М. Клычев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор В. Э. Дымшиц, М. А. Лесечко, З. Н. Нуриев, Л. В. Смирнов, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэнэр А. П. Шитиков, Я. С. Насриддинова, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй министрнүүд, Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр ба бусад тусхай түшаалтад Совет-Сириин документнүүдтэ гар табиха үедэ байлсаба.

Сириин партийно-правительственнэ делегациин гэшүүд гар табилгын ёhололдо хабаадаа.

Энэ үдэр иимэ хэлсээнүүдтэ гар табигдаа:

Совет Социалис Республиканууудай Союзай ба Сириин Араб Республикын хоорондохи экономическа, техническэ харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ тухай удаан болзоройхэлсээндэ — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. В. Архипов, экономикын асуудалнуудаар Сириин Араб Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, ПАСВ-ын хүтэлбэриин гэшүүн Мухаммед Хейдар;

1974—1975 онуудта соёлой, эрдэм наукын харилсаа тогтоохо түсэбтэ — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, эрдэм, техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшэ В. А. Кириллин, САР-ай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр, ПАСВ-ын хүтэлбэриин гэшүүн Абдель Халим Хаддам;

1974 ондо худалдаа наймаа хэхэ тухай протоколдо — СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министрэй нэгэдэхи орлогшо М. Р. Кузьмин, САР-ай экономикын ба гадаадын худалдаа наймаанай министр Мухаммед Имади гар табиhан байна.

(ТАСС).

ХАФЕЗ АСАД МОСКВАhАА МОРДОБО

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын уряалаар хани ёhоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэhэн Араб Социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин Генеральна секретарь, Сириин Араб Республикын Президент Хафез Асад түрүүтэй Сириин партийно-правительственна делегаци апрелиин 13-да Москваhаа мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал А. А. Гречко, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов самолёдой гэшхүүрэй хажууда Хафез Асадые халуунаар үдэшэhэн байна.

Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй гурбан янзын сэрэгүүдэй — ябаган сэрэгшэдэй, летчигуудай, морягуудай хүндэлэлэй харуул ниидэлгын талмай дээрэ жагсаагдаба.

Сириин Араб Республикын, Советскэ Союзай Гүрэнэй гимннүүд гүйсэдхэгдөө.

Н. В. Подгорный, Хафез Асад совет сэрэгүүдэй урдуур ябажа мэндэшэлэлдээ.

Хүндэтэ айлшаниие байраhаань аэродром хүрэтэр абаашаhан үйлсэнүүд, талмайнууд Сириин ба СССР-эй гүрэнэй тугуудаар, совет болон сири арадуудай хоорондохи хани барисаанай хүндэлэлэй, Советскэ Союзай, Сириин хоорондохи харилсаа хүгжөөн бэхижүүлхын түлөө уряатай транспарантнуудаар шэмэглэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, СССР-hээ Сиридэ байдаг элшэн сайд Н. А. Мухитдинов, СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн М. Д. Сытенко Хафез Асадые орон соогуураа үдэшэн ябалсана. (ТАСС).

РЕСПУБЛИКА ДОТОР КАПИТАЛЬНА БАРИЛГЫН ЯБАС

КПСС-эй обкомой секретарь К. М. ПРОДАЙВОДАГАЙ элидхэлһээ

Капитальна барилга гэшэ Буряад ороной арадай ажахын гол һалбаринуудай нэгэн болонхой. Ороной зүүн зүгтэхи нютагуудта үйлэдбэриин хүсэнүүдые түргэнөөр хүгжөөхэ тухай КПСС-эй XXIII болон XXIV съезднүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, мүн манайшье республикын арадай ажахын хүгжэлтэдэ капитальна һомололго айхабтар ехээр хэгдэдэг болоо.

Галуута-Нуурай ГРЭС, нээмэл аргаар 3 миллион тонно нүүрһэ малтаха хүсэтэй Холбоолжоной уурхай, мүн барилгадань 300 миллион шахуу түхэригэй капитальна һомололго хэгдэхэ Забайкалиин апатитова комбинат, Хэжэнгын райондохи ашагта малтамалай промышленностиин предприятинууд, Улаан-Үдын трикотажна фабрика, Харанхы болон Шулуутада холимол тэжээлэй заводууд гэхэ мэтэ томо промышленна барилганууд байгша табан жэлдэ эхилэгдээ. Сэлэнгын ЦКК-гай, Зэдын комбинадтахи шанаржуулгын фабрикын барилга үргэлжэлүүлэгдэжэ байна. Яруунын аймагта ашагта малтамалнуудай шанаржуулгын комбинадтай ехэ комплекс 1975 оноһоо баригдажа эхилхэнь. Мүн тэрэ комбинадта сернокислотно үйлэдбэри оруулагдаха юм. Тэрэшэлэн холимол утэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ химическэ заводые 10-дахи табан жэлэй туршада тэндэ бариха тухай асуудал шиидхэгдэжэ байна.

Усть-Кудһаа эхилээд Нижнеангарск, Муя болон саашаа Шэтын областёор үргэлжэлүүлэгдэхэ Байкало-Амурска магистраль гэдэг мүнөөнэй айхабтар томо барилгада мүнөө жэлһээ бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүд, харин ерэхэ жэлһээ гол хүдэлмэринүүдынь эхилэгдэхэ юм. Прибайкальска райондо ашагта малтамалнуудай шанаржуулгын Черемшанска комбинадай барилга, мүн жэлэй туршада 9 миллион тонно нүүрһэ нээмэл аргаар малтаха хүсэтэй Түгнын уурхай, Улаан-Үдэдэ гуталай фабрика болон бусад барилганууд ерэхэ табан жэлдэ эхилэгдэхэ. Энээнһээ гадна хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхын тулада хэдэн томо барилганууд хэгдэхэ байна. Тэдээнэй тоодо Кабанскын нугаһанай, бройлернуудай Онохойн, Никольско болон Бэшүүрэй галуунай фабриканууд, Сотниковын тепличнэ комбинат, гахай үсхэбэрилхэ Мостовской, Хяагтын адагай, Улаан-Үдын комплекснууд, тугалнуудые тусхай шэглэлтэйгээр түлжүүлхэ Ивалгын комплекс, мүн олон колхоз, совхозуудта 400—600 толгой үнеэдэй һү һаалиин комплекснууд ороно.

Юһэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада үйлэдбэриин, гэр байрын болон культурна ажаһуудалай айхабтар ехэ барилга хэгдээ; 722 миллион түхэриг үнэтэй гол фонднууд, тэрэ тоодо 519 миллион түхэригэй үйлэдбэриин фонднууд ашаглалгада оруулагдаа.

25 томо промышленна предприяти болон барилганууд, тэрэшэлэн мүнөө хүдэлжэ байгаа предприятинуудта олон шэнэ цех болон үйлэдбэринүүд ашаглалгада оруулагдаа. Зэдын комбинадта шанаржуулгын фабрикын түрүүшын ээлжээн, тепловой электростанцитай Сэлэнгын ЦКК-гай түрүүшын ээлжээн, хүүргын түмэр хэрэгсэл бүтээдэг завод, Улаан-Үдын кондитерскэ фабрика, шубуу үүсэлдэг завод, мүн тэрэшэлэн «Электромашина», «Теплоприбор», Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводуудта шэнэ үйлэдбэриин түхеэрэлгэ хүсэнүүд ашаглалгада оруулагдаа.

Кабанскын нугаһанай фабрикын түрүүшын ээлжээн, 40 мянган эбэртэ бодо малай, 252 мянган хониной багтаха байранууд, 38 мянган толгой гахайн байранууд болон колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин бусад барилганууд ашаглагдажа эхилһэн байна.

35—110 киловатт электрын хүсэ дамжуулха 854 километр утатай лининүүд, мүн хүдөөгэй электрификацида ашаглагдаха 4 мянган километр утатай электродамжуулгын лини бүтээгдээ. Автомобилиин харгы болон хүүргэнүүдые бариха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Улаан-Үдэдэ Үдэ мүрэн дээгүүр, мүн Сүхэ, Зэдэ, Хёлго болон Ина голнууд дээгүүр томо хүүргэнүүд баригдаа, тэрэшэлэн Ехэ Амалат, Бэшүүр голнууд дээгүүр хүүргэнүүд баригдажа, дүүрэхэ тээшээ дүтэлжэ байна. Мүн Баргажан гол дээгүүр томо хүүргэ баригдажа эхилбэ.

Республикымнай ажалшад үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада хамта дээрээ 845 мянган дүрбэлжэн метрһээ үлүү талмайтай гэр байраар хангагдаба. Энэнь үнгэрһэн гурбан жэлнүүдэйхидэ орходоо 180 мянган дүрбэлжэн метрээр ехэ. 16 мянган һурагшадай һураха һургуулинууд, 4,7 мянган һууритай һургуулида ороогүй үхибүүдэй эмхи зургаанууд, 450 хүнэй аргалуулха больницанууд болон бусад барилганууд бүтэһэн байна.

Барилгада капитальна һомололгын улам ехээр хэгдэдэг болоһон ушарһаа барилга-хабсаралгын организацинуудай хүсые түргэнөөр ехэ болгохо, барилгын индустриин баазые хүгжөөхэ гэһэн зорилго областной партиина организациин үмэнэ табигдаба.

Гүрэнэй подрядна организацинуудһаа гадна, колхоз хоорондын барилгын 14 эхин организацинууд хүдөө нютагуудта барилга хэнэ. Тэдэнэр 1971 ондо 8 миллион түхэригэй подрядна хүдэлмэри хэһэн, байгаа һаа, байгша ондо 12 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэбэ.

Барилганууднай үндэр ехэ бүтээсэтэй машина, механизмуудаар улам һайнаар хангагдана. Газар малтаха хүдэлмэриин 98 процентнь, хабсаралгын хүдэлмэриин 95 процентнь, штукатурна хүдэлмэриин 60, малярна хүдэлмэриин 58 процент хүрэтэрнь оньһон аргаар бэелүүлэгдэдэг болонхой.

Ажал хүдэлмэриин улам эршэдхэгдэһэнэй, барилгын индустриин болон барилгын материалнуудай промышленностиин предприятинуудай үйлэдбэриин һайжаруулагдаһанай ашаар тэндэ 8-дахи табан жэлэй һүүлэй гурбан жэлнүүдтэ орходоо 40 процентээр ехэ продукци бүтээгдэһэн байна. Тэрэ тоодо 20 процентээр ехэ хабсаргагдамал түмэр-бетон, 50 процентээр ехэ ханын материалнууд бүтээгдээ.

Гэбэшье капитальна барилга хүгжөөлгэ үшөөл аалияр ябуулагдана. Энэнь үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ, гэр байрын, культурна ажаһуудалай хангалтые һайжаруулха тушаа асуудал бодото дээрэнь шиидхэхэ хэрэгтэ муугаар нүлөөлнэ. Капитальна һомололго ашаглаха, гол фонднуудые ашаглалгада оруулха ябадал табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээнһээ гээгдэжэ ябана. Гурбан жэлэй дүнгөөр гол фонднуудые ашаглалгада оруулха түсэб оройдоол 82 процентээр дүүргэгдээ. 157 миллион түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада оруулагдаагүй. Тэрэ тоодо үйлэдбэриин шэглэлтэй барилганuудта 118 миллион түхэригэй фонднууд оруулагдабагүй. Энээнэй хахадынь шахуунь 1973 ондо тудана. Целлюлозно-саарһанай, нүүрһэнэй промышленностьда, энергетикэдэ, хүдөө ажахыда болон зарим бусад һалбаринуудта гол фонднуудые ашаглалгада оруулха түсэб дүүргэгдээгүй. Сэлэнгын ЦКК, хүдөө ажахын машина бүтээлгын завод, Улаан-Үдын пивзаводой шэнэлэгдэхэ объектнууд, гороокомхозой оньһожоруулагдамал прачечна гэхэ зэргын ехэ барилганууд удаарууулагдажа байна. Улаан-Үдын ТЭЦ-эй № 9 котел, Улаан-Үдэдэхи уһа сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд нёдондо жэлэй түсэбһөө энэ жэлэй түсэбтэ оруулагданхай. Эдэ бүгэдэ дээрэһээ боложо, 77 миллион шахуу түхэриг үнэтэй гол фонднууд ашаглагдаагүй, ехэ продукци гээгдэһэн байна. Гэр байрын барилга аалияр ябуулагдана. Гурбан жэлэй түсэб оройдоол 93 процентээр дүүргэгдээ.

Барилга-хабсаралгын олон организацинууд түсэб даалгабарияа үнинһөө хойшо дүүргэнэгүй. Буряадай барилгын управлени, «Бурводстрой» трест, Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилгын управлени тэрэ тоодо ороно. Харин № 397, № 834 гэһэн барилга-хабсаралгын поезднууд, мяханай комбинадай СМУ 1973 ондо бүри 1971 онойхидо орходоо барилга-хабсаралгын хүдэлмэри багаар хэһэн байха юм.

Барилгын 16 организаци барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ болон продукциин үнэ доошолуулха түсэб дүүргээгүй.

Түлишэ, энергеэр хангалтые үлүү ехэ болгохо гэшэ республикын арадай ажахын бүхы һалбаринуудые түргэнөөр хүгжөөхэ гол нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Энэ хадаа манай республикада айхабтар шухала удха шанартай асуудал юм. Энээниие шиидхэхын тулада Галуута-Нуурай ГРЭС барижа дүүргэхэ, Улаан-Үдын ТЭЦ-ые үргэдхэхэ, Холбоолжоной уурхайе байгуулжа дүүргэхэ, тэрэшэлэн сеть болон подстанцинуудые бариха хэрэгтэй.

Галуута-Нуурай ГРЭС 1978 ондо бүхы хүсөөрөө хүдэлжэ эхилхэдээ, 1200 мянган киловатт элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ юм. 1975 ондо хоёр энергоблок ашаглалгада оруулагдажа, тэдэ тус бүридөө 200 мянган киловатт элшэ хүсэ гаргадаг болохо ёһотой. Энэ зорилгые шиидхэхын тулада 52 миллион түхэриг ашаглаха хэрэгтэй. Байгша оной эхин хүрэтэр 17 миллион түхэриг гэхэ гү, али хараалагдаһан мүнгэнэй 32 процентнь ашаглагдаад байна. Ушар иимэһээ 1974—1975 онуудта үнгэрһэн дүрбэн жэлэйхидэ орходоо 2 дахин ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри бэелүүлхэ хэрэгтэй. Харин энээндэнь байрын, культурна ажаһуудалай барилганууд оруулагданагүй.

ГРЭС-эй барилга-хабсаралгын управлени (начальнигынь нүхэр Авраменко) жэл бүхэндэ хүдэлмэриингөө хэмжээе 50—60 процентээр ехэ болгодог байгаашье һаа, юһэдэхи табан жэлэй туршада жэлэйнгээ түсэбые нэгэшье удаа дүүргээгүй юм. Тус барилгада хүдэлмэриин хүсэн хангалтагүйгөөр ашаглагдадаг, машина түхеэрэлгэ олон ушарта миин зогсоогдодог байна. Эдэ бүгэдэ ажалай эмхидхэлдэ ехэ дутагдалнуудай байһан тухайнь гэршэлнэ. Энээндэ СМУ-гай хүтэлбэри, партийна бюро (секретариинь нүхэр Чеповской) зэмэтэй. Тэдэнэр ажал хүдэлмэрисэ улам аша үрэтэйгөөр ябуулха, материальна, ажалай хүсэ болон техникэ эрхим һайнаар ашаглаха тушаа зохихо хэмжээ абаагүй байха юм.

№ 9 котёлые гурбадахи кварталда ашаглалгада оруулхада хабаатай гол асуудалнууд энэ жэлдэ шиидхэгдээ. Барилгын хүтэлбэри (начальнигынь нүхэр Лобынцев), мүн захил хэһэн «Бурятэнерго» (нүхэр Мельников) табигдаһан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө бүхы шадалаараа оролдохо ёһотой. Тус котёлой ашаглалгада оруулагдаад байхада, Улаан-Үдэ хото оройдоол гурбан жэлэй туршада хүсэд хүрэхэ халуун уһаар, халуун уураар хангагдаха юм. Ушар тиимэһээ Улаан-Үдын ТЭЦ-ые саашадань үргэдхэхэ тушаа проектнэ хүдэлмэриие үргэнөөр дүүргэхэ зорилго урдынхидаал адли хурсаар табигдана.

Улаан-Үдэдэ электрын элшэ хүсэ улам ехээр абадаг болохо талаар хүдэлмэриин ехэ болоһон ушарһаа «Сибэнергострой» трестын Улаан-Үдын СМУ-гай хүсые ехэдхэхэ шухала болобо. Тус трест СМУ-гай хүдэлмэриие бодото дээрэнь хүтэлбэрилхэ тушаа анхарал багаар хандуулна. Трестын хүтэлбэрилэгшэд барилгада үсөөн ерэдэг, табигдаһан асуудалнуудые удаан шиидхэдэг байна. Нёдондо жэлдэ Улаан-Үдын ТЭЦ-тэ хэрэгтэй түмэр хэрэгсэлнүүдые тогтоогдомол болзор соо хангаха гэһэн СССР-эй энергетикэ болон электрификациин министр нүхэр Непорожниин захиралтые трестын хүтэлбэрилэгшэд дүүргээгүй. Тэдэ хэрэгсэлнүүд хахад жэлэй гээгдэлтэйгээр абтажа, котел саг соогоо ашаглалгада оруулагдаагүй.

Тус трестын барилгын индустриин бусад баазануудһаа Галуута-Нуурай ГРЭС-ые түхеэрэлгээр хангаха хэрэг мүн лэ муугаар эмхидхэгдэнхэй. Нёдондо жэлдэ 19,8 мянган кубометр хабсаргагдамал түмэр-бетон абаха байһан аад, тэрэ барилга 6 мянган кубометрыень дутуу абаа. Тиигээдшье хабсаралгада тааруулан, удаа дараагаар эльгээгээгүй дээрэһээнь абтаһан түмэр-бетоной нилээд ехэ хубинь ашаглагдаагүй.

Галуута-Нуурай ГРЭС-ые барилгада гансал «Сибэнергостройн» Новосибирскын трестын хүтэлбэрилэгшэд бэшэ, харин Главкын, СССР-эй энергетикэ болон электрификациин хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа ехээр хандуулдаг болохо ёһотой гэжэ партиин областной комитет тоолоно.

«Востоксибэлектросетьстрой» трестын Эрхүүгэй № 30 колонно, мүн «Главсельэлектросетьстрой» трестын №56 оньһожоруулагдамал колонно сеть болон подстанцинуудые баридаг юм. № 30 колонно гурбан жэлэйнгээ түсэбые сүм дүүргээ. Тэрэ колонно Татаурово — Баргажанай адаг гэһэн электродамжуулгын шухала магистраль богони болзор соо барижа дүүргээ юм.

Нээмэл аргаар нүүрһэ малтаха Холбоолжоной уурхай промышленностиин ехэ барилгануудай нэгэн мүн. Энээниие Буряадай барилгын управлениин ПМК-163 эрхилнэ. Барилгын эхилэгдэһээр 31,5 миллион түхэригэй хэмжээнэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэриһөө оройдоол 4,1 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэгдээд байна. 1974 ондо хүдэлмэриин хэмжээе 2,7 дахин ехэдхэхэ гэжэ түсэбөөр хараалагдана. Энэ зорилгоёо дүүргэхын тулада ажалай эмхидхэл, хангамжын хэрэг болон бусад зүйлнүүд эрид һайжаруулагдаха ёһотой байгаа. Гэбэшье нэгэдэхи кварталда ямаршье хубилалта болоогүй. ПМК-163 хүдэлмэриин хүсөөр дуталдана. Тэндэ үшөө 300 хүн хэрэгтэй. Март һарада хабсаргагдамал түмэр-бетон ехээр орожо эхилээ. Мүнөө эндэ 1200 кубометр гаран түмэр-бетон сугларшоод байна. Гэбэшье «Дальстальконструкция» трестын управлени хабсаралгын хүдэлмэриие хоёр халаагаар эмхидхэхэ тушаа хэмжээ абаагүй.

Байгша ондо Сэлэнгын ЦКК-гай хоёрдохи ээлжээе ашаглалгада оруулжа, тэрэ комбинадта жэлэй туршада 280 мянган тонно картон, 290 мянган тонно целлюлозо бүтээдэг болохо гэһэн гол зорилгые барилгашад болон хабсаргагшад энэ жэлдэ дүүргэхэ ёһотой.

Манай ороной зүүн зүгтэхи эгээн томо предприятинуудай нэгэн болохо апатитова комбинадай барилга правительствын тогтоолоор байгша ондо Улаан-Үдэдэ эхилхэнь. Тэрэнэй түрүүшын ээлжээнэй бүтэхэдэ, жэлэй туршада 18 миллион тонно руда шанаржуулагдаха ёһотой. Саашадаа энэ хэмжээн улам ехэ болохо. Мүнөө комбинадай дирекци, оньһожоруулагдамал нүүдэл колонно байгуулагдаад, һаяхан ажаллажа эхилэнхэй. Байгша оной үлэһэн гурбан кварталай туршада тус ПМК 5 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэхэ ёһотой.

Хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ улам ехэ капитальна һомололго хэгдэнэ. Тэрэ һомололго гурбан жэлэй туршада 102 процентээр ашаглагдаа. Мүн барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэбшье үлүүлэн дүүргэгдээ. Гэбэшье хүдөөгэй барилгашад гол фонднуудые ашаглалгада оруулха гэһэн айхабтар шухала зорилгоёо дүүргэжэ шадаагүй.

Хүдөөдэ подрядна аргаар барилга хэхэ хэрэг аалияр хүгжөөгдэнэ. Нёдондо жэлдэ барилгын хүдэлмэриин 36 процентнь ажахын аргаар дүүргэгдэһэн байна. Иимэ байдал юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, «Бурятцелинстрой» трест болон «Межколхозстрой» нэгэдэл хүдөөдэ үшөөл бага хүдэлмэри хэнэ. Тэдэ үйлэдбэриин һула баазатай, барилгын хүдэлмэринь ехээр оньһожоруулагдаагүй байна.

Байгша табан жэлэй туршада барилга-хабсаралгын хүдэлмэриие аша үрэ ехэтэйгээр ябуулхын тулада тусхай ажалаар мэргэжэһэн хабсаралгын организацинууд байгуулагдаа. Эдэнь «Бурятсельхозмонтаж» гэжэ трест, мүн «Востокцелинмонтаж» гэжэ трестын № 829 оньһожоруулагдамал нүүдэл колонно болоно. Гурбан жэлэй туршада тус трест 3 дахин шахуу ехэ хүдэлмэри хээ. Харин нүүдэл колоннонь ажалаа 1,3 дахин ехэдхээ.

«Бурятсельхозмонтаж» трест ажалаа бүхы дээрэнь үргэдхэжэ байха зуураа, шэнэ барилгануудта анхарал багаар хандуулна. Жэшээнь, 1972 ондо тус трест Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо эбэртэ бодо малай фермэдэ хабсаралгын хүдэлмэри хэжэ эхилһэн аад, тэрэнээ мүнөөшье хүрэтэр дүүргээгүй. Мүн тус трестын гэмээр Худанай болон бусад совхозуудта нёдондо жэлдэ хүдэлмэринүүд саг соогоо дүүргэгдээгүй. Онохойн совхоздо кролигой фермэ ашаглалгада оруулагдаагүй. Прибайкальска районой «Заветы Ильича» колхоздо 200 толгой үнеэдэй байра дүүргэгдээгүй юм.

Трестын хүтэлбэрилэгшэд ажал хүдэлмэриингөө эмхидхэлые үсэд шангаар һайжаруулха, бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха зэргэтэй. Хүдөөдэхи хабсаралгын организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулхын тулада трест өөрын баазатай болохо ёһотой. Ушар юуб гэхэдэ, мал ажалые оньһожоруулха талаар улам ехэ хүдэлмэри хэгдэдэг боложо байна ха юм. Промышленна үндэһэ һууритай мал ажалай болон шубуу үсхэбэрилгын томо комплекснуудые байгуулха гэшэ хүдөөгэй барилгын гол шэглэлынь боложо байна.

Бүхы дээрээ малай болон шубуунай томо комплекснуудаар энэ жэлдэ 8 миллион түхэриг ашаглаха хэрэгтэй. Нэгэдэхи кварталай дүнгөөр барилгашад 1300 мянган түхэриг ашаглаад байна. Кабанскын нугаһанан фабрикада, Ивалгын болон Улаан-Үдын комплекснуудта жэлэй эхинһээ хойшо барилгын ажал һайн ябажа байна.

Бройлернуудай Загарайн фабрикын барилга болон Прибайкалиин мал ажалай комплекс тон аалияр баригдажа байна. Энээнэй нэгэ шалтагааниинь юуб гэхэдэ, тэдэниие барюулжа байгаа «Птицепром» болон «Свинопром» гэжэ трестнүүд проектно-сметнэ документаци ехээр һаатуулжа үгэһэн, харин Буряадай барилгын управлени болон «Бурятцелинстрой» трест жэлэй эхилэн сасуу барилга-хабсаралгын хүдэлмэриие ехэ хэмжээгээр ябуулжа шадаагүй байха юм. Тэрээнһээ гадна, «Востсибгипросельхозстрой» институдай филиал Прибайкалиин гахай үсхэбэрилхэ комплексын проект табихадаа, нилээд ехэ алдуу хэһэн байна. Энэ барилгада ажал хүдэлмэри мууса эмхидхэгдэнхэй. Барилгын материал болон түхеэрэлгээр барилга мууса хангагдана.

Зорилго юуб гэхэдэ, барилгашад эдэ барилганuудта машина, техникэ, хүдэлмэриин хүсэ ехээр суглуулаад, хоёр халаанай хүдэлмэри эмхидхэжэ, бии байһан техникээ гүйсэдөөр хэрэглэжэ, жэлэйнгээ түсэб заатагүй дүүргэхэ ёһотой.

Саашань элидхэлшэ гэр байра барилгын асуудалнууд дээрэ тогтожо хэлэбэ. Гэр байрануудые саг соонь барижа дүүргэхын түлөө онсо харюусалга байха ушартай гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэнэ. Гэхэтэй хамта барилга-хабсаралгын хэдэн организацинууд. Буряадай барилгын управлени, «Сибэнергострой» трестын Улаан-Үдын болон Галуута-Нуурай СМУ, СМП-397, ЛВРЗ-гэй ОКС һүүлэй жэлнүүдтэ гэр байрын барилгын түсэбые дүүргэхэеэ болишонхой. Тиимэ байдалые эрид буруушаажа, дары усадхаха шухала.

Баригдажа байгаа томо промышленна предприятинуудта гэр байрын барилгада капитальна һомололгын урданайхиһаа багаар хэгдэдэг болоһониинь ехэ таарамжагүй байна. Иимэ байдал Сэлэнгын ЦКК-да үзэгдэнэ. Тиин тэндэ гэр байрын ехээр дутажа байһан ушарһаа коллективые гүйсэд бүридүүлхэ хэрэгтэ бэрхэшээлнүүд ушарна. Холбоолжоной уурхайн барилгын сметээр гэр байрануудта болон культурна ажаһуудалай барилганuудта 13,9 миллион түхэриг гаргашалхаар хараалагданхай. Байгша оной түсэбтэ һомололгые хараада абаад байхада, оройдоол 1,7 миллион түхэриг ашаглагдаха юм. Байгша ондо гэр байрын барилгада миин лэ 628 мянган түхэриг гаргагданхай. Энэнь жэлэй нэгэдэхи хахадта ашаглагдаха. Тус барилгада хүдэлмэришэд тон хэрэгтэй гэбэшье, ажалда абтаһан хүнүүдые байлгаха газар үгы. Мүн гэр байрагүй дээрэһээ Кабанскын нугаһанай фабрикын дирекци хүдэлмэриин хүсөөр ехэ дуталдана. «Птицепром» трест үйлэдбэриие хүсэтэ зэбсэг техникээр хангабашье, гэр байрын барилгада капитальна һомололго хэхэ тушаа саг соогоо хэмжээ абаагүй.

Барилгада ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, энэ һалбарида ажал хүдэлмэриие ашаг үрэтэй болгохо тухай асуудалнууд элидхэл соо ехэ һуури эзэлбэ. Үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар табан жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй. Ажалай бүтээсэ түсэбэй ёһоор 21 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой аад, оройдоол 10 процентээр нэмэһэн байна.

Жэл бүхэндэ барилгын организацинуудай хахадһаа үлүүнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари дүүргэдэггүй.

Нэгэ миллион түхэриг бүридэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри бэелүүлдэг хүдэлмэришэдэй тоо республика дотор бүхы дээрээ хорожо байна. (1970 ондо—117 хүн, 1973 ондо—109 хүн). Гэбэшье зарим организацинуудта энэ тоо ехээр хороогүй. Жэшээнь, «Бурятцелинстрой» трестдэ 1 миллион түхэриг бүхэнэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхын тулада 1973 ондо 122 хүн хэрэгтэй болоһон, Буряадай барилгын управлени болон ГРЭС-эй СУ-да—123 хүн, СМП-397-до—145, СМП-834—156 хүн хэрэгтэй болоһон байна.

Буряадай барилгын управленидэ ажалай бүтээсэ 1970 оной хэмжээндэ байһаар. 11 подразделенинүүдһээнь гансал ПМК-162 ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари дүүргэһэн байна. Тус управленидэ салин хүлһэнэй ургалта ажалай бүтээсын ургалтаһаа 13 процентээр ехэ байгаа. Мүн лэ иимэ байдал «Бурятцелинстрой», «Бурводстрой» трестнүүдтэ, ТЭЦ-эй СУ-да, ДСК-да, СМУ-8-да болон бусад организацинуудта үзэгдэнэ. Энээнэй гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, ажал хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнэ, хүдэлмэри хэхэ технологи эбдэгдэнэ, ажал хүдэлмэри ехээр оньһожоруулагданагүй, материальна хангалгада дутагдалнууд үзэгдэнэ. Мүн ажалай голодоһо заһаха хэрэгтэ ехэ нэмэлтэ гаргаша хэгдэнэ.

Ажалайнгаа нормо дүүргэдэггүй хүдэлмэришэд үшөөл олон байһаар. Республика дотор бүхы дээрэнь 1973 ондо бүхы хүдэлмэришэдэй 10 процентнь нормоо дүүргээгүй. Буряадай барилгын управленидэ—2, «Бурятцелинстрой» трестдэ—17, ГРЭС-эй СУ-да—54 процент хүдэлмэришэд нормоо дүүргээгүй байха юм.

Гол хүдэлмэринүүдэй нилээд ехээр оньһожоруулагдажа, машина техникын элбэгжээшье һаань, хүдэлмэришэдэй 60 гаран процентнь гар ажал эрхилнэ. Илангаяа штукатурна, малярна болон ашалга-буулгалгын хүдэлмэринүүдтэ гараар ехэ ажал хэгдэжэ, эдэл ажалнуудта нормоёо дүүргэдэггүй хүдэлмэришэд олон байна. Энээнһээ гадна бии байгаа механизмууд мууса ашаглагдана. Жэшээнь, Буряадай барилгын управлени 400 гаран барилгын элдэб машинатай байбашье, тэдэнээ һайнаар ашаглажа шаданагүй. Экскаватор дунда зэргэнь оройдоол 7,2 час, бульдозер—10,2, башенна кран—9,4 час хүдэлнэ. Мүн «Бурятцелинстрой» трестдэшье иимэ байдал үзэгдэнэ.

Механизм бүхэндэ тусхай түсэб байха, тэрэ түсэб заатагүй дүүргэгдэхэ ушартай. Тингэбэл лэ барилгын организацинуудта ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлхэ.

Мүн энэ зорилго шиидхэлгэ хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ кадрнуудай мэргэжэлэй хэмжээнһээ ехээр дулдыдана. Һүүлэй жэлнүүдтэ барилгын организацинуудта капитальна барилгые кадрнуудаар хангаха тушаа хэмжээнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-ай Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые дүүргэлтэ болгон, яһала ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд болон дунда, дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэдэй тоо олошороо. Гурбан жэлэй туршада республикын барилгын организацинуудта 9500 хүдэлмэришэд барилгын мэргэжэлтэй болоо. Гэбэшье мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд ушарна. Училищинуудай материальна баазань муу, жэл бүри олон һурагшад дутуу абтана. Энээн дээрэһээ барилгын профтехучилищинуудта... оёдолшодые, наймаалагшадые, зээрэгшэдые бэлдэнэ. Энэ дутагдалые усадхахаар болоо.

Техническэ мэргэжэл олгохо училищинуудай һуралсалай бааза үргэдхэхэ даабаринууд заатагүй дүүргэгдэхэ ёһотой. Буряадай барилгын управлени 15-дахи ГПТУ-да үйлэдбэриин һуралсалай мастерской, 7-дохи ГПТУ-да 600 хүнэй һууритай хамтын байра барижа үгэхэ даабаритай, «Бурятцелинстрой» трест, «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэл Петропавловка тосхондохи ГПТУ-гай һуралсалай комплексын барилга дүүргээд, Хори тосхондохи ГПТУ-гай үйлэдбэриин һуралсалай баазын барилга түргөөр эхилхэ юм.

Барилгын организацинуудта мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые удаан саг соо хүдэлгэхэ талаар хэмжээнэй абтадаггүй байһан ушартай саашадаа эбсэжэ болохогүй. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада Буряадай барилгын управленидэ техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргэһэн 546 залуу хүдэлмэришэд эльгээгдэһэн һаа, тэдэнэй 270-ниинь ажалһаа гаража ошоһон байна. Тэрэшэлэн «Бурятцелинстрой» трестын организацинуудта эльгээгдэһэн 156 хүдэлмэришэдэй оройдоо 56-ниинь үлэнхэй.

Хүдэлмэришэдэй ажалһаа гаража ошохо ябадал жэл ерэхэ бүри олоншоржо, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бэрхэшээл тохёолдуулна.

Элдэб шалтагаанаар, тэрэшэлэн хүтэлбэриин табилгаар хүдэлмэрилэгшэдэй ажалда гарахагүй ябадалһаа хүдэлмэриин саг ехээр хаягдана. Олохон объектнүүд дээрэ хүдэлмэри хахад час гээгдэлтэйгээр эхилээд, 20—30 минута урид дүүргэгдэнэ. Үдэрэй эдеэлгэн удаан үргэлжэлнэ. Барилгашадай дунда ажалай журам шангадхаха асуудалда ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна организацинуудай анхарал саг үргэлжэ хандуулагдаха юм.

Барилгын шанарые һайжаруулга шухала удха шанартай асуудал мүн. Энэ асуудалда ехэхэн дутагдал бии гэшэ. Гэр барилгын комбинат хүдэлмэриингөө шанар ехээр доошолуулаа, хэһэн хүдэлмэриинь 75 процент «хангалтатай» гэһэн сэгнэлтэ абаһан байна. Буряадай барилгын управлениин 4-дэхи СМУ, 7-дохи СМУ, 8-дахи СМУ болон бусад организацинууд муу шанартайгаар барилгануудые хэнэ.

Барилгын жэжэ организацинуудта хүдэлмэриин шанар илангаяа муу байһан зандаа. Ушарынь гэхэдэ, мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэд дуталдана. Жэшээнь, мяханай комбинадай СМУ-да мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэдэй дутамаг дээрэһээ байрын гэрнүүд олон дутагдалтайгаар ашаглалгада тушаагдана. Хираанай шабараар аргаламжа хэхэ лечебницын барилга дээрэ ехэ хохидол тохёолдонхой. «Бурятгражданпроект» институдай тус барилгын проектые буруугаар зохёоһон, «Бурятцелинстрой» трестын барилгыень муу шанартайгаар хэһэн дээрэһээ котел ба уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгые ашаглалгада тушааха аргагүй байба. Мүнөө тэрэниие шэнээр бариха хэрэгтэй.

«Востсибгипросельхозстрой» институдай филиалай зохёоһон проектээр «Бурятцелинстрой» трест 1969 ондо Зэдын аймагай Оёорой совхоздо 200 үхэрэй байра бариһан юм. Тус байрын һууриин буруугаар табигдаһан ба барилгынь муу шанартайгаар хэгдэһэн дээрэһээ, хоёр жэл үнгэрөөд байхада, досоонь мал оруулхань аюултай болоо. Энэ ушарһаа 1972 ондо совхоз тэрэ байраяа хаажа, үнеэдэй шэнэ байра бариха баатай болоо һэн. Энэ хүдэлмэридэ совхоз 100 мянган түхэриг үлүү гаргашалаа. Барилгын хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха зорилгоор барилгын индустриин предприятинуудта хиналта, шалгалта эрид һайжаруулха шухала. Барилгын хүдэлмэриин шанарай шалгалта, «мэргэжэлэй талаар эрхим» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөө үнгэргэлгэ, юрын хүдэлмэришэнһөө эхилээд, хүтэлбэрилэгшэ хүрэтэр хэһэн хүдэлмэриинь түлөө харюусалгыень дээшэлүүлхэ гэшэ ехэ удха шанартай.

Барилгые индустриальна аргаар эрхилхэ ба техническэ баазыень үргэдхэхэ ябадал ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ шухала үүргэ дүүргэдэг байна.

Зүүн Сибириин ба Алас-Дурнын экономическа районой үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые түргөөр хүгжөөлгэ тухай КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо табигдаһан зорилгонуудтай тааралдуулан, юһэдэхи табан жэлдэ манай республикын капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөриин хэмжээн 1,9—2 миллиард түхэригтэ хүрэхэ байна. Энэ хараа түсэбые дүүргэхын тула барилга-хабсаралгын ажал дүүргэхэ хүдэлмэришэдэй тооe олошоруулха хэрэгтэй.

Энэ табан жэлэй туршада барилгын индустри хүгжөөлгэдэ 41 миллион түхэриг һомологдонхой. Буряадай барилгын управлениин бааза баригдажа байна. Тэрэнэй бүридэлдэ жэл соо байрын 100 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүдые бариха хүсэтэй комбинат, үйлэдбэриин технологическа комплект болон оньһожоруулгын бааза ороллсоно. 1975 ондо гэр барилгын шэнэ комбинадай ашаглалгада үгтөөд байхада, республика доторнай панелеэр гэр барилгын хэмжээн эрид дээшэлхэ байна. Тиихэдэ байрын гэрнүүдые шэнэ түхэлэй проектээр барилгада орожо, гэр барилгын комбинадай ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ арга олдохо юм. Шэнэ проект, 9—12 дабхартай гэрнүүдые бариха арга олгоно, ехэ панелеэр үхибүүдэй сад-ясли ба һургуулиин байрануудые барижа эхилхэбди.

Барилгын хүдэлмэриин арга шадал соогоо ябуулагдажа байбашье, ашаглагдажа байһан барилгын индустриин үйлэдбэриин хүсые һайнаар хэрэглэхэ шухала. Энэ талаар ехэхэн дутуу дунданууд бии гэшэ. «Бурятцелинстрой» трестын хабсаргагдамал түмэр-бетон гаргадаг үйлэдбэриин 70 процент ашаглагдана. Илангаяа Хориин, Хурамхаанай барилгын хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилдэг баазанууд илангаяа муугаар ашаглагдана. «Бурятстройматериал» нэгэдэлэй хирпиисын заводууд, Улаан-Үдын хирпиисын завод хангалтагүйгөөр хүдэлнэ.

Капитальна барилга республикымнай арадай ажахын шухала һалбаринуудай нэгэн болоно. Эндэ барилгын материалнуудые арьбалха гэшэ экономическа тон шухала удха шанартай. Жэшээнь, жэл соо гаргашалагдаха материалай нэгэ процент арьбалбал, аяар 1 миллион түхэригэй экономическа ашаг үрэ үгэнэ. Гэбэшье барилга дээрэ материальна нөөсэнүүд эзэн бусаар хэрэглэгдэнэ. Барилгын олонхи организацинууд бетон болон холисын материал хэмһээ үлүүгээр гаргашална. Баригдаһан гэр бүхэндэ нормоһоо хоёр дахин үлүүгээр шэл гаргагдана. Барилгын материал муугаар хадагалагдана, нягта хиналтада абтанагүй.

Барилгын материалнуудые хулгайлха ушар үргэлжэлһөөр. Барилгын хүтэлбэрилэгшэд энэ дутагдалтай шанга тэмсэл ябуулнагүй. Түрүү коллективүүдэй жэшээгээр барилгын материалнуудые тоо бүридхэлдэ нягта наринаар абажа, гамтайгаар, зүбөөр гаргашалха хэрэгтэй. Организаци бүхэндэ материалай гээлтэ хоролтодо ородог ушарынь шэнжэлжэ үзөөд, тодорхой хэмжээ абаха ёһотойбди. Эдэ асуудалнууд партийна, ажахын, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай гол анхаралда байха зэргэтэй.

Республика дотор капитальна барилгые саашадань һайжаруулха зорилго инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүргые дээшэлүүлгэтэй, техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгэтэй. барилгын хүтэлбэри һайжаруулгатай нягта холбоотой. Барилгын хэмжээнэй дээшэлхэтэй хамта управлени,

трест, мастерска у
хүдэлмэрие эрнд
руулха шухала. Ж
жэл соо 60 миллион
гэй ажал хэдэг Бур
рилгын управленид
жэлэй саада тээ 30
түхэригэй ажал хэрэ
хидэл адляар мүнөө
мэрилжэ огто болох
Республикын ба
подрядна 75 органи
дай оройдоол 8-нии
хыгаа эрхилхэ ш
римда оронхой
табан жэлэй үлэһэ
жэлэй туршада ба
хабсаралгын бүхы
зацинууд ажахын ш
римда орохо ёһотой.
шэлэн Социалис Ажа
рой Н .А. Злобино
хаһан ажахын то
шэнэ гуримые ба
үргэнөөр нэбтэрүүл
хала.
Гэхэ зуура, рес
доторнай ажахын
ной шэнэ гурим ту
хэрэглэгдэнэгүй. Ба
910 бригадаһаа о
7 бригада нимэ гу
хүдэлнэ. Барилгын
бэрилэгшэд. барилг
лэдбэриие эмхидхэгш
гадна подрядай г
гүнзэгыгөөр шудал
рээндэ орохо талаар
хэл хэхэ. Злобино
маар хүдэлдэг бригад
та шухала хэрэгтэ
байдал байгуулха з
Мүн барилгын ор
цинуудта ажахын
ной урданай заншал
рим һулаар хэрэгл
Энээнэй шалтагаан
хүдэлмэришэдэй эко
ска һуралсалые
эмхидхэһэн, мүн эк
ческа талаар урма
үгы байһан ушар бо
Барилгадахи ка
һомололгые түсэблэх
дал тушаа хэлэхэ
олон барилгануудаар
зөөриеэ сасаха ябада
гадагайнь түлөө Госп
министерство болон
нуудые. тэрэшэлэн
га-хабсаралгын орга
нуудай хүтэлбэрилэ
элидхэлшэ шүү
Дүүргэгдээгүй бари
дай тоо хорохоһоо ба
шэнээр эхилэгдэһэн
ганнуудай тоо үшөө
зандаа байһаар.
Саашань элидхэлш
рилгые түсэблэхэ ас
тогтоно. Капитальна
лолгые түсэблэхэдөө
гынь хоёр жэл ури
жа түсэблэхэ тушаа,
жэлэй туршада а
барилгашадые жэгд
гаха тушаа, барилга
саг соонь ашаглалга
хэ, мүн материальн
ческэ талаар хангах
барилгые мэргэжүүл
шаа элидхэлшэ хэлэ
Республикын
ажахые хүгжөөлгэдэ
тальна барилгын тү
лүүлгэдэ проект
организацинууд ехэ
дүүргэнэ. Үнгэрһэн
жэлэй туршада на
табан жэлэй түсэбэй
шын гурбан жэлтэй
хада, проект табилг
жэлгын хүдэлмэри
жээн 1,7 дахин ехэ
жо, 1973 оной дүн
миллионһоо дээшэ
гэй хэмжээтэй боло
публикын проектна
зацинуудта 1.5 мян
хүдэлнэ. техникэр
юм. Гэбэшье проек
ганизацинуудай хү
дэ дутагдалнууд
Барилгын сэн
даа. алдуу хэнэ
сэнгыень доогуур
барилгын ашаг үрэ
гаар харуулха, буруу
сэблэхэ ябадал уша
Барилгын талмай
хэрэг олон ушарта
на эхин организаци
ажал ябуулгаһаа д
на. Коммунистнууда
хитэй, үүсхэлтэй
амжалта туйлагдаа
тушаа 34-дэхи мо
дай, СМП-833-дахи
зациин барилгын
управлениин СМУ-
барилгын комбина
тийна организа
һайн ажал хэрэгые
шэ тодорхойгоор
үгөө. Гэбэшье бари
дай олон партийн
зацинуудай хүдэлм
ритойхоп дутагдал
гэжэ элидхэлшэ
Политическэ, хүм
гын хүдэлмэри һула
лагдана, партийна
зацинуудай зэргэ
ургана. Олон бари
дай партийна орга
нууд ажал хэрэгэ
һулаар нүлөөлнэ.
лээшээ элидхэлш
баримтануудаар
Барилганнуудай,
материалнуудай,
индустриин пред
нуудай партийна ор
цинууд эмхидхэлэ
жуулгын хүдэлмэри
тагдалнуудаа
ажалай журам ша
хүдэлмэришэдэй эд
хэл хүгжөөхэ уялга
Партиин району
родой комитетүүд
нуудай партийна ор
цинуудые хүтэлбэ
рэг һайжаруулха
ябуулгыень тод
мэдэжэ, саг үргэл
то туһаламжа хүр
ха уялгатай.

БА СААШАДАНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ

дхэлэй һүүлээр пленумдэ хабаадагшад үгэ хэлэроо. Трибунада КПСС-эй Октябрьска райкомой дахи секретарь А. Д. ев гаража, һүүлэй жэлдтэ район доторoo хэгдэбайһан барилгын ехэ хүдэлмэри тухай хөөрөө. Юһэни табан жэлэй эхилһэнэ хойшо барилга-хабсаралгын хүдэлмэри 16 процентээр дээшэлжэ, энэ жэлдэ миллион түхэриг шаболоһон байна. Эдэнүүдтэ кондитерскэ фабрика, шубуу үүсэлхэ цех, ическэ аргаар юумэ сэхэ, будаха фабрика ологическа институтдай алсалай лабораториин ан, соёлой институтдай ральна блок, ниитын мэй институтдай байшан мэтэ барилганууд ашаглалгада оруулагдаа. Энэ үебарилгашаднай - бүхыдөө миллион гаран түхэригэй илга-хабсаралгын хүдэлхэжэ, 161 мянга гаран бэлжэн метр байрын гэр алгада оруулһан байха. Районой барилгын 11 сток, 105 бригадада 3,5 мянган хүн ажалла-

Капитальна барилгын ехээр ябуулагдажа байда, районой партийна оргааци ажахын энэ һалбари анхарал ехээр табидаг оо. Барилгын бүхы коллективүүдтэ партийна оргацинууд эмхидхэгдэжэ. рилга дээрэ цехэй 7 парна организаци, 20 парна бүлэг байгуулагдан. Барилга дээрэ хүдэлжэ һан хүнүүдэй 9,5 процентнь коммунистнууд байха

һүүлэй жэлнүүдтэ бэеүлһэн хэмжээнүүдэй ар барилга хүтэлбэрилхэ женерно-техническэ хүдэллэгшэдэй 85 процентнь дэ ба дунда эрдэмтэй бохой.

Барилгын хойноһоо хинал- һайжаруулхын тула КПСС-эй райкомой бюро бүри ашаглалгада оруугдаха барилгануудай гра- хаража баталдаг, тэрэ- дүүргэлтые шалгажа даг.

КПСС-эй ЦК-гай партида, арадта хандаһан Ханагада харюу болгон, Социалис Ажалай Герой Б. А. торацкиин бригадын үүслые дэмжэн, барилгашадай лективүүд 1974 ондо дэшэлүүлэгдэһэн социалис ануудые абажа, жэлэй б декабриин 28 хүрэтэр рэхэ гэжэ шиидээ һэн. эбэшье капитальна барилгада дутагдалнууд олон рна. Барилга-хабсарал хүдэлмэриин түсэб, мүн лгануудые ашаглалгада улха график жэлһээ жэл дүүргэгдэнэгүй. Табан эй эхилһэнһээ хойшо 7,5 ллион гаран түхэригэй барга-хабсаралгын хүдэлмэ дутуу хэгдээ. Үнгэрһэн ан жэлэй туршада барга-хабсаралгын предприяуудай гурбанай хоёр ху гол технико-экономиче даабаряа дүүргээгүй. дөө 14,4 мянган дүржэн метр хэмжээнэй бай гэрнүүд ашаглалгада улагдаагүй. Иимэрхүү дал энэ жэлдэшье үзэгэ. Жэлэй түрүүшын кварда барилга-хабсаралга хэ түсэб 89 процент дүүрдээ. Илангаяа Буряадай лгын управленидэ мээй предприятинууд гээгэ ябана.

Юун дээрэһээ иимэ ушар ёолдоноб гэхэдэ, Буряа барилгын управлениин хи предприятинууд ту дүүргэхэ, даабаряа үүлхэ хэрэгтэ харюусал багатайгаар хандана. Мүн гые түсэблэлгэдэ дуалнууд олон ушарна. илгын ехэнхи хүдэлмэри эй хоёрдохи хахадта хэгээр хараалагдадаг. Тэрэлэн барилгада һомологдо мүнгэ зөөри хэмһээ н барилгада хубаарилагана. Жэшээнь, 1973 он 1-дэхи СМУ-гай предприя60 ондоо барилга хэжэ заһан аад. тэрэнэй 29-ень ижа үргэлжэлүүлһэн, доо 13-ень ашаглалгада оруулһан байха юм. Иимэ ушар энэ жэлдэшье үзэгдэһөөр.

Барилгые элдэб хэрэгсэлнүүдээр хангаха хэрэгтэ түрүү онол арга мууса хэрэглэгдэнэ. Энэ ушарһаа барилгашад ажалгүй байжа, нилээд сагаа алдана. Нёдондо 1-дэхи СМУ-гай предприятиин барилга хэхэ газарта 5 миллион гаран хирпиисэ, бетон, түмэр-бетон зүйлнүүдэй 30 гаран процентнь, гэрэй орой хушаха материалай 11 процентнь хүргэгдөөгүй байшоо.

Манай городто барилгые хангаха баазанууд аалияар хүгжөөгдэнэ. Имагтал барилгын материалнуудай дутамагаар бэлдэгдэдэг дээрэһээ барилгын түсэб дүүргэгдэнгүй үлэдэг гээшэ. Тэрэшэлэн барилгада технологическа түхеэрэлгэнүүдые тодхохо хүдэлмэри саг үргэлжэ гээгдэдэг. Тиигэжэ барилгые ашаглалгада оруулга гэдэргэ татагдана. Саашань үгэ хэлэгшэ барилгашадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, социалис мүрысөө эмхидхэхэ, барилгашадые бэлдэхэ ба һургаха хэрэгтэ бии байгаа дутагдалнуудта тогтоо.

Хүдөөдэ хэгдэдэг барилгын хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнуудта Хяагтын совхозой директор **А. А. Игумнов** үгэ хэлэхэ зуураа тогтоо. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэри жэлһээ жэл бүри дээшэлжэ, табан жэлэй эхилһэнһээ хойшо энэ хүдэлмэридэ 14 миллион түхэриг гаргашалагдаа. Эдэ жэлнүүдтэ 1100 үхэрэй, 17350 хонидой, 1850 гахайн байра бүтээгдэжэ, малшадта 7260 дүрбэлжэн метр хэмжээнэй гэр баригдажа, мүн больница, соёлой ордон, һургуулинууд, магазинууд гэхэ мэтэ олон барилганууд хэгдэһэн байна. Тиигэбэшье барилга хэдэг эмхи зургаанууд түсэб даабаряа дүүргэнэгүй. Тэрэнһээ боложо, ажахынууд өөһэдынгөө хүсөөр барилга хэхэ баатай болоно.

Табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлдэ манай совхоздо капитальна барилгада 988 мянган түхэриг гаргашалагдаһан байбал, тэрэнэй 661 мянган түхэригынь совхоз өөһэдынгөө хүсөөр бүтээһэн байха юм.

Барилга хэхэ жэлэй түсэб зохёоходоо, барилгын предприятинууд шадаал һаа ехэ хүдэлмэри хэхээр хараалдаг заншалтай, теэд тэрэ түсэбөө яажашье дүүргэхэ аргагүй байдаг. Эдэнэр түсэбэй ёһоор барилгада хэрэгтэй материалнуудые, машина болон түхеэрэлгэнүүдые, барилгашадай салин хүлһые алгадгүй абадаг. Тиин эдэ предприятинууд түсэбөө дүүргэдэггүй. Энэ ушарта ажахынууд аргаа ядахадаа, тэрэ барилгые өөһэдөө хэжэ ородог. Зүгөөр фондоор хараалагдаһан барилгын хэрэгсэлнүүд ажахынуудта үгтэдэггүй байна. Мүн тэрэ барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөриньшье ажахынуудта үгтэдэггүй. Тиигэжэ барилгын түсэбые таһалдуулһан предприятинуудта фондоор хараалагдаһан материалнууд үлэдэг гээшэ. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд тиимэ материалнуудые олохын тула энэ тэрэ арга хургаяа хэрэглэдэг байха юм. Саашадаа иимэ байдалые тэсэхээр бэшэ. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ хэды бэрхэшээлтэй байбашье, тэдэнэр өөһэдынгөө хүсөөр барилга хэхэ хэрэгые хуулита болгохо хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Ажахынууд өөһэдынгөө хүсөөр барилга хэхэдээ, тэрэнэй үнэ сэнгые нилээд хямдаруулдаг. Жэшээнь, хониной нэгэ байра барилгада бидэнэр 14—15 мянган түхэриг гаргашалнабди. Тиигэжэ проектээр хараалагдаһан нэгэ байрын орондо хоёр байра бүтээгдэнэ. Нютагай барилгын материал хэрэглэһэмэй, элдэб гаргаша хорооһоной, хүнүүдтэ холо ошожо хүдэлһэнэй түлөө нэмэлтэ түлөөһэ үгөөгүй дээрэһээ барилгын үнэ сэн хямдарна бшуу. Саашадаа барилгын түсэб зохёоходоо совхозуудай үйлэдбэриин эрилтэнүүдые харалсаха, тэдэнэрэй өөһэдынгөө хүсөөр хэды шэнээн барилга хэхэ аргатай байһыень түсэблэлсэхэ шухала гэжэ һанагдана.

Үгэ хэлэгшэ мүн барилгын проект зохёолгодо, тэрэнэй документнүүдые бэлдэлгэдэ мүнгэ зөөри һомололгодо бии байгаа дутагдалнууд тушаа анхараа. Урдань чек харуулаад, ямаршье газарһаа барилгада хэрэгтэй зүйлнүүдые абадаг байгаабди. Харин һүүлэй үедэ энэ аргые гансал өөһэдынгөө аймаг дотор хэрэглэжэ болохоор тогтоогдошоо. Тиимэһээ манай хүдэлмэрилэгшэд энэ тэрэ юумэ абахын тула 400—500 километр газарта хойшо урагшаа гүйлгэжэ, сагаа барадаг байна.

Үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр Игумнов барилгын предприятинуудай бааза бэхижүүлхэ, тэдэниие хүсэ ехэтэй болгохо тухай хэлээ.

Барилгада гаргашалагдадаг мүнгэ зөөриие аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, барилгын зохид проектнүүдые зохёохо асуудалда «Бурятколхозпроект» институтдай директор **Д. Ш. Шагдаров** тогтоһон байна. Мүнөө үедэ манай республика дотор бүтээгдэжэ байһан мал ажалай томо комплекснуудай проектнүүдые бидэнэр түрүүшынхиеэ бэлдэжэ байнабди. Тиихэдээ эдэ комплекснуудта ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулха түрүү онол арга үргэнөөр хэрэглэхэ тушаа анхарнабди. Энээндэ партиин обком болон райкомууд ехэ анхарал хандуулна.

Энэ жэлэй январь һарада һаалиин фермэнүүдэй комплекснуудай проектые республикымнай тусхай комисси хараһан байна. Эдэ проектнүүдые һайжаруулха тушаа һонирхолтой дурадхалнууд оруулагдаа. Илангаяа малые тэжээлээр хангаха, олон жэлэй һайжаруулагдамал бэлшээри түхеэрхэ тушаа анхарагдаһан байна.

Аймагуудта, республика дотор холын хараата барилгын түсэб үгы байһан дээрэһээ проект зохёогшодто угаа хүндэ болоно. Хүдөөдэ капитальна барилгын үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдажа байһан мүнөө үедэ аймагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай дэргэдэ капитальна барилга эрхилхэ таһагуудые бии болгохо саг ерээ гэжэ һанагдана.

Саашадаа, 1974 онһоо захялжа колхозуудта бүтээгдэхэ барилгануудай түсэб РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ баталагдадаг болохоор хараалагданхай. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, хойшодоо үрэ багатай жэжэ фермэнүүдэй проект зохёохогүй. тиимэ барилга хэхэгүй гэһэн эрмэлзэлтэй.

Малай комплекснуудай проект зохёолгые һайжаруулха асуудалаар түрүүшынхеэ бүхэроссин научно-техническэ семинар тээсгэн үнгэргэгдөө. Энэ семинарта РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев, тэрэнэй орлогшо, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хабаадаа. Энэмнай хүдөөгэй барилгын проект зохёолгодо парти, правительствын ехээр анхаржа байһые гэршэлнэ.

Тиимэһээ манай институт республикынгаа Хүдөө ажахын министерствэтэй суг колхозуудта энэ жэл хэгдэхэ барилгын проектнүүдые һаяар хаража дүүргэхэ болоно.

Проект зохёохо захил саг соогоо үгтөөгүй дээрэһээ, тэрэниие барилга хэжэ байха үедэ бүтээхэ ушар гарадаг. Энэ тон таарахагүй ябадал болоно.

Мал ажалые саашадаа томодхохо, тусхай шэглэлтэй болгохо хэрэгые зүбөөр түсэблэхын, тэндэхи капитальна барилгын түсэб саг соонь тодорхойлхын, проектыень табихын тула бии байгаа бүхы фермэнүүдые паспорттай болгохо, тэндэнь хэды мал байлгажа болохоб, үйлэдбэриин байрануудай тоо, техническэ байдалынь, хэр зэргэ оньһожоруулагдаһаниинь, мүн тэдэниие һэльбэн заһабарилжа, үргэдхэхэ арга боломжо харуулагдаха ушартай. Иимэ хүдэлмэри манай институт хэжэ эхилһээр жэл болоо. Мүнөө 5 аймагта энэ хэгдэжэ дүүрээ.

Хүдөөгэй барилгын проектнүүдтэ алдуу эндүү, дутагдалнууд олон ушарһаар. Проект зохёогшод нютагай эрхэ байдалда зохихо барилгын материал хэрэглэхэ, малшадай ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхарха байна. Тэрэшэлэн проект зохёогшод хэһэн хүдэлмэриингөө хойноһоо хиналта табиха, барилгашад проектые хэр зүбөөр баримталнаб гэжэ харалсаха ушартай. Гадна хүдөөгэй барилганудай проектые хэдэн эмхи зургаанууд зохёодог байна. Энэ өөрын дутагдалтай. Тиимэһээ саашадаа республика дотор хэгдэхэ хүдөөгэй барилгын проектые зохёохо нэгэ институт бии байбал дээрэ һэн гэжэ үгэ хэлэгшэ дурадхаа.

Барилгада бии байгаа ехэ арга боломжонууд тушаа «Бурятцелинстрой» трестын начальник **И. Д. Бугай** тогтоһон байна. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхын тула капитальна барилга ехээр бариха шухала байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада манай управлени барилгынгаа хэмжээе 20 процентээр, ажалай бүтээсэ 9 процентээр дээшэлүүлээ.

Тиигэбэшье барилга аали нобшоор ябуулагдана. Барилгашадай хүдэлмэриин саг хии алдагдана. Барилгын машина, түхеэрэлгэнүүд дүүрэн хүсөөрөө хэрэглэгдэнэгүй.

Хүдөөдэ барилга хурданаар хэхын тула барилгын материалнуудые саг соонь зөөхэ хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэридэ олон автомашинанууд табигдаха ушартай. Теэд бодото дээрээ автомашинанууд үсөөн үгтэдэг, автотранспортын предприятинууд манда туһаламжа багаар хүргэдэг. Илангаяа ургаса хуряалгын үедэ барилгашад автомашинануудаар дуталдажа, хүдэлмэриеэ ехээр һаатуулдаг. Тиин колхоз, совхозуудта эльгээгдэһэн автомашинанууд дүүрэн хүсөөрөө ашаглагдадаггүй, олон ушарта миин зогсодог. Саашадаа энээндэ анхархаар болоо.

Барилгашадай хүсые олон тоото барилганудта сасаха хэрэггүй, харин гол барилганудта хүсэ ехээр табяад, тэдэниие түргөөр ашаглалгада оруулбал дээрэ һэн гэбэ.

Мүн шэнэ барилганудта тодхогдохо түхеэрэлгэнүүд саг соогоо абтангүй байжа, барилгые ашаглалгада оруулга гэдэргээ татагдана. Илангаяа һаалиин фермэнүүдтэ хэрэгтэй котелнууд болон калориферна пеэшэнгүүд дуталдана.

Гадна барилгашадые эдеэ хоолоор хангаха тушаа анхарал табигданагүй. Хүдөөдэ ниитын эдеэ хоол мууса эмхидхэгдэнхэй, столовонууд үгы тооной. Энэ талаар худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд зохихо хэмжээ абаха болоно.

Барилгашадта саг соонь барилгын проект хүргэгдэдэггүй муутай. Жэлэй түрүүшын квартал үнгэрбэшье, энэ жэлдэ бүтээгдэхэ 10 миллион түхэриг барилгын 7 миллион түхэригтэ барилгын проект мүнөө хүрэтэр байхагүй. Проектын үгыдэ мүнгэ зөөришье үгтэдэггүй. Тэрэшэлэн хойто жэлдэ ямар барилга хэгдэхэб, тэрэниие бүтээхын тула ямар бэлэдхэл хэрэгтэйб гэжэ бидэнэр мэдэнэгүйбди.

Мүнөө үедэ республика дотор бүтээгдэжэ байһан малай томо комплекснууд бүхыдөө ондо ондоо түхэлэй болоно. Тиимэһээ тэрэниие барихын тула бидэнэр үйлэдбэриеэ мүн лэ шэнэдхэн хубилгаха ушартай болонобди. Эдэ комплекснуудай проект саг үргэлжэ хубилгагдажа байдаг. Энэнь барилгашадта ехэ бэрхэшээл ушаруулна.

Саашань нүхэр Бугай барилгын материалнуудые һайн шанартайгаар бэлдэхэ асуудал тухай хэлээ. Мүнөө үедэ хирпиисэ шанар муутайгаар хэгдэнэ, олонхинь бутархай ерэдэг. Тэрэшэлэн избёосхын шанар угаа муу, тэрэнэй хахадынь хаягдадаг гээшэ.

— Аймаг дотор жэлһээ жэл бүри капитальна барилга үргэдхэгдэжэ байна, — гээд, КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь **Д. С. Санжимитыпов** үгэеэ захалаа. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада аймаг дотор 40 миллион гаран түхэригэй барилга хэгдэһэн байна.

Мүнөө үедэ аймагай экономикодо ехэ удха шанартай бройлерно фабрикын барилга эхилэнхэй. Энэ барилгада онсо анхарал хандуулагдана. Фабрикын барилгые 136-дахи ПМК урагшатайгаар ябуулжа байна. Энэ жэлэй нэгэдэхи кварталда 215 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэхэ байгаад, бодото дээрээ 235 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэгдээ.

Энэ фабрика ашаглалгада оруулагдахадаа жэлдээ 2400 тонно тахяагай мяха үйлэдбэрилдэг болохо байна. Энэ барилгада 13 миллион түхэриг гаргашалагдажа, 1976 ондо тэрэ ашаглалгада оруулагдаха хараатай. Барилгашаднай энэ зорилгоёо бэелүүлхэ гэжэ найдагдана. Имагтал Буряадай барилгын управлени болон «Птицепром» трестын зүгһөө саг үргэлжын анхарал, туһаламжа хэрэгтэй.

Зүгөөр 136-дахи ПМК Загарай тосхондо котельнэ, больницын хирургическа корпус бариха хүдэлмэриеэ унжагайруулна. Эдэ түрүүшын хахадта ашаглалгада оруулагдаха байна.

Үгэ хэлэгшэ 136-дахи ПМК-гай хүтэлбэриие һайжаруулха, тэндэ ажалладаг хүнүүдэй тоо олошоруулха, тэндэ парторганизациин секретарь болон постройкомой түрүүлэгшын штат бии болгохо тушаа партиин областной комитетдэ хандаа. Илангаяа Буряадай барилгын управлениин хүтэлбэрилэгшэд бодото туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй.

Саашань нүхэр Санжимитыпов капитальна барилгада бии байгаа дутагдалнуудта тогтоод, тэрэниие усадхаха хэмжээнүүд тухай хөөрөө.

Хүдөө ажахые электрын элшэ хүсөөр хангаха тушаа хэгдэжэ байһан ехэ хүдэлмэри тухай 56-дахи оньһожоруулагдамал колоннын начальник **А. И. Козель** хөөрэжэ үгөө. Һүүлэй жэлнүүдтэ электрын ехэ хүсэ дамжуулха лини 19 мянга гаран километртэ татагдаа. Колхоз, совхозуудай фермэнүүдтэ хэдэн 2000 гаран трансформаторна подстанцинууд тодхогдоо.

Теэд хойшодоо электрын элшэ хүсэн хүдөө ажахыда бүри ехээр хэрэглэгдэдэг болохо байна. Илангаяа электрын хүсөөр уһа халааха, байра дулаасуулха түхеэрэлгэнүүд тодхогдохо юм.

Мүнөө үедэ баригдажа байгаа комплекснуудта электрын элшэ хүсэ оруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ. Байгша ондо Түнхэнэй, Улаан-Үдын аймагуудта электрын элшэ хүсэ дамжуулха лини зуу гаран километртэ татагдаха юм. Энээнэй ашаар Түнхэнэй, Ахын аймагууд Зүүн Сибириин энергосистемэдэ холбогдохо ушартай. Тарбагатай-Куналей, спиртын завод — Надеино руу электрын ехэ хүсэ дамжуулха лини татагдажа, Ехэ-Куналейн болон Надеино тосхонуудта подстанцинууд тодхогдохо байна. Тэрэшэлэн Загарайн бройлерно фабрика руу электрын лини татагдажа, тэндэ подстанци түхеэрэгдэхэ.

Энээнһээ гадна республикын 17 аймагта дүн хамта 890 километр утатай лини татагдажа, 77 колхоз болон совхозуудта 420 трансформаторна подстанци тодхогдохо хараатай. Энээнэй ашаар хүдөө ажахыда электрын элшэ хүсэ ехээр хэрэглэгдэхэ жэшээтэй.

Мүнөө үедэ хүдөө ажахыда үйлэдбэриин 400 гаран хүдэлмэридэ электрын элшэ хэрэглэжэ болохо гэжэ тоологдоно. Жэшээнь, электрын лаампануудые олоор табижа, үбэлдөө гэрэлтэ үдэрые утадхажа болохо юм. Мүн малай фермэнүүдтэ ультрафиолетовэ гэрэл хэрэглэжэ, жэжэ малые түргөөр түлжүүлхэ арга олгогдохо юм.

Энэ табан жэлэй түсэбэй ёһоор хүдөө ажахые электрын хүсөөр хангахын тула 45 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдаһан байгаа. Энэ түсэб дүүргэхэ талаар гээгдэлдэ орогдоод байна. Колхоз, совхозуудай хэрэглэмжые үшөөл хүсэдөөр хангажа шаданагүйбди. Энэ ушарһаа хүдөө ажахын үйлэдбэриие оньһожоруулха хүдэлмэри гэдэргэ татагдана гээшэ.

Саашань үгэ хэлэгшэ барилгын хүдэлмэриие һайжаруулхын тула тэндэ коммунистнуудые олошоруулха, партийна хүдэлмэри һайжаруулха шухала гэбэ. Мүнөө үедэ манай коллективэй хүдэлмэришэдэй орой 8 процентнь коммунистнууд байха юм. Барилгашадай дунда политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Тиимэһээ зарим хүдэлмэришэд ажалай журам эбдэхэ, архидаха, ажалһаа гээгдэхэ ушар гаргана. Тиимэһээ партиин райкомууд энэ асуудалда анхархаар гэжэ һанагдана.

Байгал далайн, мүн тэрээндэ шудхан ородог гол мүрэнүүдэй баялигые зүбөөр ашаглан хэрэглэхэ, загаһые улам олон болгохо асуудалда Байгалай загаһанай промышленностиин трестые эрхилэгшэ **Е. Н. Скубаренко** үгэеэ зорюулба. Һүүлэй үедэ загаһанай баялигые улам арьбадхаха талаар республика дотор ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Загаһа үсхэбэрилхэ заводууд шэнээр баригдана, хүүшанууд шэнэдхэн заһабарилагдана. Тэрэшэлэн загаһа барилгые гуримшуулха хэмжээн үргэнөөр абтажа байна. Иимэ хүдэлмэри ганса Байгал далай дээрэ бэшэ, мүн республика доторхи загаһаар элбэг томо томо нуурнуудта үргэнөөр хэгдэжэ байһан тухай үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Гол мүрэнүүдээр модо урдахуулха ябадалые болюулһанай, уһа сэбэрлэхэ барилгануудые бүтээжэ байһанай аша туһаар загаһан урданайхиһаа олон боложо байһаниинь элитэ.

Загаһа үсхэбэрилгын заводуудые, мүн ондоо шухала барилгануудые бодхоохо тусхай оньһожоруулагдамал колоннонууд управлениин мэдэлдэ байгуулагданхай. Тэдэнэй коллективүүд хэдэ хэдэн барилгануудые дүүргэһэншье байна. Гэхэ зуура баригын зарим коллективүүд түсэбтэ даабаринуудаа хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Ушарынь хадаа барилгануудай проект зохёолго ехэ дутагдалтайгаар бүтээгдэнэ. Тэрэшэлэн уһа сэбэрлэхэ барилгануудые бодхоохо түсэб нёдондо дүүргэгдэжэ шадагдаагүй. Энэ хүдэлмэриин түсэб ехэ хожом табигдаа. Сэлэнгын ехээр үерлэһэн ушар мүн лэ хойшонь татаһан байна. Барилгада хэрэгтэй түмэр-бетон, хабсарагдамал детальнуудаар трест муугаар хангагдана. Энэ ушарһаа уламжалан, барилгын материалнуудые гаргаха өөрын бааза бии болгохо шухала болоод байна. Гадна хүдэлмэришэдэй байрын гэрнүүдые барилгада мүнгэн багаар һомологдоно гэжэ нүхэр Скубаренко тэмдэглэһэн байна.

— Би барилга-хабсаралгын нэгэдэхи управлениин шулуушадай бригадые хүтэлбэрилнэб. Бригадамнай хэдэн звено болон хүдэлдэг. Тэдэниие 4-5 рязрядтай бригадын гэшүүд хүтэлбэрилдэг юм. Ажалаа ингэжэ эмхидхэхэдэ һайн гэжэ бододогби. Тэдэнэй хүдэлмэриие хинан шалгахада, шанарыень шалгажа байхада таатай зохид. Бригадамнай комплексно гуримаар хүдэлмэреэ хэдэг байна. Тиимэһээ хүн бүхэн хэдэн мэргэжэл шудалха аргатай болоно. Бригадын гэшүүд бүгэдэндөө 8 классай һургуулитай, хоёр нүхэднай энэ жэлдэ түмэр замай техникум дүүргээ, үшөө хоёр хүн бэлэдхэлэй курсада һуража байна, — гэжэ Буряадай барилгын управлениин барилга-хабсаралгын нэгэдэхи управлениин бригадир **И. Н. Андрушак** үгэеэ эхилнэ.

Энэ управленидэ 6 бригада хүдэлдэг байна. Тэдэнэр байрын гэрнүүдые, культурно-ажаһуудалай барилганудые бодхоодог гол мэргэжэлтэй юм. Мүнөө үедэ бүхы барилгашад Социалис Ажалай Герой нүхэр Злобиной түрүү арга дүршэлөөр ажаллаха гуримда һуража байнхай. Тэрэнэй ажалай дүй дүршэл алишье талаараа һайн, барилгануудые түргэн зуура ашаглалгада оруулха, шанарыень улам һайжаруулха арга олгоно гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Зүгөөр энэ шэнэ гуримда орожо хүдэлхэ гэхэдэ, һаад тойбо татаха юумэнүүд олон үзэгдэнэ. Түбхын түрүүндэ барилгада орохо материалнууд саг соогоо асарагданагүй. Жэшээнь, бригада үдэр соо 30 кубометр хэмжээнэй хана бодхоохо зэргэтэй. Тэрээндэ 12 мянган хирпиисэ орохо байна. Теэд бидэ үдэр соо оройдоол 3-4 мянган хирпиисэ абанабди. Һара соо бригадаараа 660 кубометр хэмжээнэй хана бодхоохо арга боломжотой байнабди. Харин хирпиисын дуталдадаг дээрэһээ боложо, арай шамай хахадыень бүтээжэ үрдидэг гээшэбди. Тэрэшэлэн хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүд, үүдэнэй болон сонхонуудай можонууд, полдо дэбхихэ хабтагайнууд саг соогоо асарагдадаггүй байха юм.

Барилгада хэрэгтэй болохо материалнуудай шанар ехэ муу байдаг гэжэ үгэ хэлэгшэ онсо тэмдэглээ. Илангаяа хирпиисын шанар муу, Барилгын талмай дээрэ асарагдаһан хирпиисын 50 процентнь гантаһан гү, али бутаршаһан байдаг юм. Тэрэшэлэн полдо дэбхидэ хабтагай шал нойтон, муугаар сэбэрлэгдэһэн байжа, манай хүдэлмэриие хойшонь татана.

Бригадын хүдэлмэри хуу һайн гэхын аргагүй. Ажалай журам эбдэхэ, хүдэлмэриһөө гээгдэхэ, нормоёо дүүргэхэгүй ушарнууд үшөөл үзэгдэһөөр. Ушар иимэһээ манай управленидэ журам эбдэгшэдтэй тэмсэхэ хүдэлмэри тусхайта ябуулагдажа байна. Ажалай түлөөһэнэй шэнэ гуримда оронхойбди. Энэ хэмжээн саашадаа ажал хэрэгээ һайжаруулха ябадалдамнай аша үрэтэйгөөр нүлөөлхэ байһандань этигэнэбди гэжэ нүхэр Андрушак мэдүүлбэ.

Республика доторхи барилгын эмхи зургаануудай хүдэлмэриин мүноо үеын байдал тухай, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тухай республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо **В. И. Черныш** тогтоо. Тиихэдээ город доторхи барилгануудай ехэ гээгдэлдэ ородог ушарые элирхэйлэн харуулаа. Энэ талаар Буряадай барилгын управлениин ажал ябуулгые тэрэ шүүмжэлһэн байна. Энэ управлени хүсэеэ олон барилганудта сасана, оньһожоруулга халирхайгаар нэбтэрүүлнэ, барилгын хүдэлмэриин ябасые хангалтагүйгөөр хинана. Ажалай эмхидхэлэй хангалтагүйһөө боложо, хүдэлмэриин саг хиидэ хосорно, барилгашад ажалай журам эбдэнэ, шанар муутай хүдэлмэри бүтээнэ, Буряадай барилгын управлениин эмхи зургаанууд голодоһо гаргаһанайнгаа түлөө нёдондо аяар 120 мянган түхэригэй хохидолдо ороһон байна бшуу. Энээниие «Баргузин» гостиницын, ажаһуудалай байшангай барилгын шанар гэршэлжэ үгэнэ.

Барилганууд заагдаһан болзор соогоо дүүргэгдэнэгүй, хэдэн жэлдэ унжагайрна. Жэшээнь, 1973 ондо ашаглалгада тушаагдаһан барилгануудай хахадынь жэлэй һүүлдэ арай шамай хүсэндөө ороһон байха юм.

Саашань үгэеэ үргэлжэлүүлхэ зуураа, нүхэр Черныш барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ баазануудые бэхижүүлхэ, томодхохо асуудалнууд тушаа анхаралаа хандуулаа. Түбхын түрүүндэ гэр барилгын комбинадые үргэдхэн шэнэдхэхэ, перлитобетонно цех болон Грязнухинска хирпиисын заводой барилгые бүтээхэ хүдэлмэриие эрид шуурхай хурдадхаха шухала болоо гэжэ тэмдэглээ.

Барилга түсэблэхэ, тэрээндэ хэрэгтэй болохо мүнгэ һомолхо, зүбөөр тэрэниие хэрэглэхэ, барилгын ябасые хинан шалгажа байха асуудалнууд тушаа барилгын баанхын республиканска конторые эрхилэгшэ **М. И. Смолина** тогтоһон байна. Тиихэдээ проектно-сметнэ документациин ехэ дутагдалтай байдагые элирхэйлээ. Тэрэ мүртөө проектын эрилтые хазагайруулдаг, үлэмжэ ехэ гаргаша хэдэг ябадалнууд шалгалтын үедэ элирүүлэгдэдэг байна. Тиихэдэ жэлэй һүүлдэ дүүргэгдээгүй барилганууд олон байжа, хойто жэлынь тэдэниие үргэлжэлхэ ёһон буса ушарнууд үзэгдэнэ.

Шэнээр бодхоогдохо барилгануудай проект зохёолгодо захил ехэ хожомдожо хэгдэнэ. Барилгын шанар муу байжа, тэрэниие саг соонь мүнгөөр хангаха хэрэг удаарна.

Буряадай барилгын управлениин начальник **К. А. Восконянц** үгэ хэлэхэдээ, энэ управлениин эмхи зургаануудай хүдэлмэриин байдал тушаа тогтоо. Хэнэйшье мэдэһээр, һүүлэй хэдэн жэлэй туршада барилгын хүдэлмэриин хэмжээн нилээдгүй дээшэлһэн, томо томо барилганууд болоһоншье байна. Гэхэ зуура управлениин барилгашадай ажалда дутагдал угаа олон. Ажалай бүтээсэ мүртэй нэмэнэгүй, барилгын техникэ хангалтагүйгөөр ашаглагдана, хэмһээ ехэ гаргаша хэгдэнэ, ажалай журам һула, хүдэлмэришэдэй гаража ошолго олон үзэгдэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглэһэн байна.

Нүхэр Восконянц проектнэ документацинуудай шанарай муу байдаг тушаа тогтоо. Тиихэдээ элдэб янзын конструкцинуудые хэрэглэхээр хараалдаг байна. Саашадаа энэ хэрэгые эрид һайжаруулха эрилтэ табигдана гэжэ тэрэ элирхэйлээ.

Шэнэ барилганудта, илангаяа малай байрануудта хэрэгтэй болодог оньһон түхеэрэлгэнүүдые зүбөөр суглуулан тодхохо асуудалда «Сельхозтехникын» республиканска нэгэдэлэй түрүүлэгшын орлогшо **А. В. Пахеев** үгэеэ зорюулба.

Пленум дээрэ СССР-эй Энергетикын ба электрофикациин министерствын «Главвостокэнергострой» начальник **Н. Я. Тарасов** үгэ хэлээ. Тиихэдээ Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгын удха шанар тухай, тэрэниие заагдаһан болзор соонь ашаглалгада оруулха үндэһэн шухала асуудалнууд тухай дэлгэрэнгы тогтоһон байна.

Пленумэй эсэстэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** үгэ хэлэһэн байна.

Республика дотороо капитальна барилга һайжаруулха зорилго хараалһан дэлгэрэнгы тогтоол пленум баталан абаа.

Барилгын хүдэлмэрилэгшэд! Шэнэ барилгануудые саг болзор соонь ашаглалгада үгэхые оролдосотойгоор туйлагты! Барилгын хүдэлмэринүүдэй шанар бүхы хэмжээгээр һайжаруулагты, үныень хямдаруулагты!

(1974 оной Майн 1-дэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа).

БУРЯАДАЙ барилгын управлениин хоёрдохи СМУ-да дэлгэрһэн мүрысөөндэ Абрам Колмугай хүтэлбэрилдэг электро-гагнуушадай бригада түрүүлжэ ябана. Энэ бригадада 8 хүн ажаллана. Эдэнэй дунда 3-дахи разрядай электро-гагнуушад Алексей Викулин, Михаил Раднажапов, Михаил Максимов гэгшэд халааһаа 110—120 процентээр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: электро-гагнуушан А. Викулин.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ДАХИН ТҮРҮҮЛХЭЭР

Захааминай аймагай Хамниин совхозой Хуртагын отделениин хонишод аймагай хонишодой социалис мүрысөөндэ жэл бүри һайн дүнгүүдые туйладаг болонхой. Табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэшье эдэнэр түл абалгада һайнаар бэлдэһэн юм. Энэ отделениин эхэ хонидой табан отарын коллективэй гурбаниинь нёдондо «зуутанай» тоодо оролсоод, хоёрынь 91—94 хурьга зуун эхэ хонин бүриһөө тэнжээһэн байгаа. Аймаг соогоо мэдээжэ болоһон хонишод Даша-Нима Норбоев, Цырен-Дондок Галданов, Владимир Юмчинов гэгшэд жэл бүри зуун хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга түлжүүлдэгээрээ суута гаранхай.

Энэ жэлдэшье Д-Н. Норбоев Ц-Д. Галданов хоёрой эрхилдэг отарынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 103—100 хурьга абаад, бүрин бүтэнөөр тэнжээжэ байна. Совхозой 1-дэхи отделенидэ ахалагша хонишоноор ажалладаг Елена Норбоевагай отарынхид түрүүшүүлтэй адли «зуутанай» тоодо оролсоод ябана. Е. Норбоевагай отара аймаг дотор мүн лэ түрүүшүүлэй зэргэдэ ябадаг юм. Энэ совхозой гурбадахи отделениин хонишон Т. Аюшеевагай бригада 96 хурьга, Р. Лыгденова, В. Будаев гэгшэдэй отарынхид 92 хурьга 100 эхэ хонин бүриһөө томс болгожо байна. Хонишодой мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Даб дээрэ Хамниин хонишодые хүсэхөөр коллективүүд аймаг дотор үсөөн. Энэ совхоз бүхы дээрээ зуун хонин бүриһөө 88,8 хурьга абаад, эрхимлэжэ ябана. Тэрэнэй удаа Михайловкын совхоз зууһаа 82 хурьга абанхай. Хурьгалха хонид үшөө бии. Хэнэй түрүүлжэ гарахые мүрысөөнэй дүн харуулха бэзэ.

Нёдондоной аймагай чемпион — Хуртагын хонишод энэ жэлшье мүрысөөндэ илахаар шармайн тэмсэнэ.

Д. АЮШЕЕВ, манай корр.

ГЕРОЙНУУДАЙ АЛТАН ОДОД

Советскэ Союзай Герой гэһэн нэрэ зэргэ 40 жэлэй урда тээ, 1934 оной апрелиин 16-да СССР-эй ЦИК-эй тогтоолоор бии болгогдоо һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Советскэ Союзай, бусад арадуудай арбан хоёр мянга гаран гражданинууд энэ үндэр дээдэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Чукотско далайн мүльһэнүүдтэ хабшагдан дарагдаһан «Челюскин» гэжэ совет пароход шэнгэжэ эхилһэн юм. Нэмжээ хухэ мүльһэн дээрэ зуу гаран хүн, тэрэ тоодо үбгэд, эхэнэрнүүд, үхибүүд үлэһэн байгаа. Пароход дээрэһээ усеэхэн юумэеэ: бага зэргын продукт, эм дом, дулаан хубсаһаа абажа үрдиһэн юм. Ээзэгүй хооһон эрье угаа холо байба. Һаяар туһаламжа абахабди гэжэ найдахын аргагүй байшоо. Лагериин тоготоһон урадхуул мүльһэн гантан хахараад, тэндэ байһан хүнүүдтэ аюул тохёолдуулба.

Арктикада зэлжээтэ усал сүйд тохёолдоо магад гэжэ харин газетэнүүд таамагшалдаг байгаа. Кораблиин шэнгэлһэнһээ уламжалан аюулда дайрагдагшадые абарха бэрхэтэй гэжэ һаяхадаар байгаашье һаань, этигэл найдабари түрүүлмээр мэдээсэл бухы дэлхэй дээрэ тараа бэлэй. Правительственнэ комиссин захиралтаар долоон совет пилот жэгүүртэ машинануудтаа һуужа, аюулда орошодые абархаяа ниидэн гараа һэн. Тангидаагүй, хэсүү бэрхэтэй, тэрэ үеынхөөр тон холын замда зоригоо ушартай болоһон байна. Тиигэбэшье эрэлхэг зориготой долоон баатар тунхаргаагүй. Бухын аргагүй гэжэ һанахаар, орьёорьё мүльһэн дээрэ самолёдуудаа һуулган, хэдэн рейс хэжэ «Челюскинэй» бухы пассажирнуудые болон экипажые Ехэ газар дээрэ буулгаһан, ёнотой баатаршалга гаргаһан юм.

СССР-эй Центральна Гүйсэдхэхэ Комитет 1934 оной апрелиин 16-да Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ бии болгоо бэлэй. Челюскинецүүдые абаралгада хабаадаһан эрэлхэг зориго долоон лётчик — Сигизмунд Леваневский, Анатолий Ляпидевский, Василий Молоков, Николай Каманин, Маврикий Слепнёв, Михаил Водопьянов, Иван Доронинда энэ үндэр дээдэ нэрэ зэргэ түрүүлэн олгогдоһон. Тэдэнэй үбсүүнүүд дээрэ Ленинэй ордентэй зэргэлэн, табан хушуута Алтан Одод ялараа һэн.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо нилээд олон жэл үнгэрөө. Энээ ороно хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ совет хүнүүдэй гаргаһан баатаршалга үнзөөрөө олониитын болоо бэлэй. Фашизмда эсэргүүсэн тэмсэгшэ совет патриодуудай баатаршалгануд тушаан болоһон ушар бэшэ байгаа. Энэ хадаа дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнэй эрхэтэйдэ коммунис үзэл суртална хизааргүй үнэн сэхэ байхаар. Эхэ орондо дурладагааар хүмүүжүүлһэнэй ашга үрэ болоно. Днепрые гаталха үедөө баатар габьяа гаргаһанай түлөө хоёр мянга гаран солдадууд, сержантнууд, офицернүүд, генералнууд энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө. Дайнай жэлнүүдтэ бүхы дээрээ арба нэгэ мянга гаран табан зуугаад сэргэшэд, партизанууд, подпольщигууд иимэ дээдэ нэрэ зэргэдэ хүртөө, 110 хүн Алтан Одоор хоёр дахин шагнагдаа. Агаараар добтолгын алдаршаһан мастернууд Александр Покрышкин, Иван Кожедуб, тэрэшэлэн түүхэ домогто ороһон. Советскэ Союзай Маршал Семён Буденный Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ гурба дахин хүртөө бэлэй. Совет сэрэгэй элитэ ехэ ударидагша байһан, Советскэ Союзай Маршал Георгий Жуковай сээжые дүрбэн Алтан Одон шэмэглэнэ.

Правительственна энэ дээдэ хайрада хүртэһэн хүн бүхэн тухай бүхэли ном бэшэжэ, шүлэгүүд болон дуунуудые... зохёожо болохо ааб даа.

Лётчик-истребитель Алексей Маресьев хүндөөр шархатажа хоёр хүлгүй болошобошье зоригоо хухараагүй, алба хэхээ бусаад, дахин дайлалдахадаа, дайсанай олон самолёдуудые бута задa сохиһон юм. Снайпор Людмила Павличенко гурбан зуу гаран гитлеровецүүдые үгы хээ. Ябаган сэрэгшэ Юрий Смирнов амидыгаар хэрээһэндэ хадагдаад, фашистнуудта мүрдүүлхэ тамалуулхадаа айгаагүй.

Һүрэг танкнуудай добтолходо сухаряагүй баатар панфиловецуудай тэсэбэри мартагдашагүй: сэрэгшэ бүхэнэй урдаһаа хуягта гурбаад машина добтолон ороһон байгаа бшуу.

Фашис хуягламал нүхэн соohoo буудажа байһан пулемёдой амые бээрээ бүглэһэн Александр Матросовой, газаа заналһан бомбардировщигоо дайсанай сэрэгшэ шэлэгүүлһэн Николай Гастеллын эрэлхэг габьяае олохон совет сэрэгшэд дабтажан байна. Танкист Вальдемар Шаландин танкнуудаа шатажа байгаашье һаань, һүүлшынгээ амисхаалда хүрэтэр дайсание буудажа үрэлхэйһэн юм. Хойто флодой подводник Николай Лунин нэрэ суурхаа һэн. «Тирпиц» гэжэ фашис линкорые экипажтаяа хамта торпедээр буудаһан, дайсанай 17 кораблиие уһанда шэнгээһэн алдартай.

Баатар партизанууд: Зоя Космодемьянскагай, Александр Чекалинай, Елизавета Чайкинагай габьяануудые хүн зон хэзээдэшье мартахагүй. Краснодоной эрэлхэг зоригто комсомолецууд: Олег Кошевойн, Сергей Тюленинэй, Любовь Шевцовагай ба бусад баатарнуудай нэрэ алдар ходоодо һанагдажа ябахал.

Эдир пионернүүд өөһэдынгөө: Лёня Гашков, Валя Котик, Зина Портнова, Марат Казей, Боря Цариков гэгшэдээр омогорходог... Һаһа гүйсэлэншье хүнэй түүхэ дайлахань бэрхэтэй габьяа гаргаһанайнгаа түлөө эдэнэр бултадаа хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Баатарай Алтан Одоор шагнагдаһан сэрэгшэдэй дунда манай ороной бухы арад үндэһэтэдэй түлөөлэгшэд байна. Совет сэрэгшэдтэй сүр жабхаа, фашизмда эсэргүүсэн тэмсэһэн гадаадын оронуудай түлөөлэгшэд энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха юм. Тэдэнэй тоодо словак Ян Налепка, болгарин Волкан Горанов, поляк Юшуш Гюбнер, француза Альберт Марсель, итальянец Примо Джибелли, немец Фриц Шменкель болон бусад оролсоно.

Партийна, гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшад Фидель Кастро, Янош Кадар, Людвик Свобода... Советскэ Союзай Геройнуудай алдарта бүлэгтэ оролсонхой.

Москвагай, Ленинградай, Волгоградай, Киевэй, Севастополиин, Одессын, Новороссийскын, Керчын, Брестын түгүүд Алтан Одоор шэмэглэгдэнхэй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ баатар городуудые хамгаалагшадай хамтын эрэлхэг габьяа ингэжэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Дайнай хойтохи замбуулиин дайдые добтололгын эхилэнһээр элитэ. Замбуулиин дайда хүдар Юрий Гагарин хамагһаа түрүүлэн алхалаа бэлэй. Тиин, совет баатар-космонавтнуудай алдарта бүлэн эхи табигшань болоо.

Советскэ Союзай Геройнуудай хайхамшаг отрядай зэргэ үргажал байдаг. Дайнай хойто тэ летчик-туршагша Валентин Ковалёв, Георгий Мосолов, Владимир Ильюшин болон бусад энэ бүлэдэ нэмэжэ ороо. Океан далайн гүн соохиие шэнжэлэгшэдэй — холын аяншалгада гарадаг атомна онгосонуудай экипажнуудай габьяа олондо мэдээжэ болонхой. Тэдэнэй тоодо — Советскэ Союзай Геройнууд Александр Петелин, Юрий Сысоев, Лев Жильцов болон бусад морягууд ороно.

Шэн зоригто эдэ хүнүүдэй эрэлхэг габьяа ба баатаршалгануудаар бүхы совет хүнүүд омогорхоно. Олон үйлсэнүүд, городууд, тосхонууд, соёлой ордонууд, паркнууд, үйлэдбэриин бригаданууд, пионернүүдэй отрядууд, далайн судланууд мүнөө эдэ баатарнуудай нэрээр нэрлэгдэнхэй. Фашизмтай тэмсэһэн байлдаануудай үедэ онсо шалгарһан баатар-сэрэгшэд сэрэгэй подразделенинүүдэй списогтэ хэтэдээ үлөөгдэнхэй. Тэдэнэй нилээд олонойнь түрэһэн нютагуудта памятнигууд, бронзо бюстнүүд табигдаа, дурасхаалай самбарнууд хадагдаа.

Коммунизм байгуулжа байгаа залуу үетэн баатарнуудай жэшээгээр хүмүүжүүлэгдэнэ. Совет ороной эрхим хүбүүд, басагадай габьяануудые арад зон ходоо һанажа ябахал.

(АПН).

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЛАОС: БАТА БЭХИ ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЗАМ ДЭЭРЭ

Уласхоорондын түгшүүриие нулруулха ябадал дэлхэйн шэнэ районуудта дэлгэрнэ, дайнай гуламтануудые усадхана, арсалдаата асуудалнуудые амгалан ёһоор политическэ аргаар гурмишуулна. Лаосой королевствэдэ болоһон үйлэ хэрэгүүд энээндэ һүүлшын гэршэнүүдэй нэгэниинь мүн болоно. Эндэ мэнэ һаяхана засагай шэнэ зэргын коалиционно органууд байридуулагдаа.

Вьетнам тушаа Парижда хэлсээнэй баталагдаһанай һүүлээр Лаосто амгалан байдал һэргээн байгуулха, национальна талаараа үгээ ойлголсох тухай хэлсээнэй Лаосой хоорондо тэмдэгтэ хоёр талануудай үнгэргэжэ жэлэй февральда Вьентьян хотодо хэлсээ баталһан байгаа. Тэрэл жэлэй сентябрьда хоёр тала үшөө нэгэ документ-протоколдо гар табяа һэн. Энэ документнь урда тээнь баталагдаһан хэлсээе бүри тодорхой болгоһон юм. Эдэ документнүүдэй ёһоор, Лаосой патриотическа фронтые (ПФЛ) тойроод нэгэдэһэн патриотическа хүсэнүүдэй хэһэн нэтэрүү хүсэлэл оролдолгын эсэстэ, мүн принц Суванна Фумае дэмжэдэг Вьентьянай гүрэнэй ажал ябуулагшадай абаһан бодото хэмжээнүүдэй эсэстэ Суванна Фума гэгшын толгойлһон Национальна нэгэдэлэй саг зуурын правительство, ПФЛ-эй түрүүлэгшэ принц Суфанувонг түрүүтэй Национальна политическэ коалиционно совет (НПКС) һаяшаг Лаосто байгуулагдаа. Бүрин тэгшэ эрхын ба нэгэн һаналтай байһанай үндэһэ һуури дээрэ эдэ органууд амгалан, нейтральна, демократическа Лаос байгуулха зорилгонуудые, мүн тэрэнэй дотоодын ба гадаадын политикын асуудалнуудые суг хамта шиидхэхэ байна. Энэ совет шэнэ Национальна суглаа һунгалтые орон дотороо бэлдэхэ, үнгэргэхэ юм.

Лаосто засаг түрын коалиционно органуудые байгуулһан ушар — Лаосой асуудалые политическэ ёһоор гурмишуулхын шухалын шухала шата мүн. Энэ хадаа үни удаан үргэлжэлһэн граждан дайнда эсэс табиһан удхатай, мүн ороноо нэгэдүүлхын тулада, дайнай хохидолнуудые усадхахын тулада, Лаосой һалбаран хүгжэжэ байгаа гүрэн болгохын тулада таатай һайн арга боломжо нээжэ үгэнэ. Гэбэшье, Вьентьянда баталагдаһан хэлсээнэй болон протоколой шухалын шухала хэдэ хэдэн дүримүүдэй дүүргэгдээд байбашье, «орон дотор мүнөө дээрээ бата бэхи эб найрамдал үшөө хангагдаагүй; Лаос дотор, мүн гадаа талаһаашье дай хэхые, хорото һүйдхэл эрхилхые оролдодог хүсэнүүд үшөөл бии» гэжэ ПФЛ-эй ЦК-гай ба НПКС-эй түрүүлэгшэ принц Суфанувонг тэмдэглээ һэн. Амгалан, һалбаран хүгжэһэн ба түрүү үзэлтэй Лаос байгуулхын түлөө тэмсэлдэнь лаос арадта үзүүлдэг дэмжэлгээ бүри шангадхыт гэһэн уряалтайгаар дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бүхы правительствануудта, арадуудта принц Суфанувонгын хандаһаниинь дэмы бэшэ. Энэ уряал манай орон дотор дэмжэгдээ. Манай орон лаос арадай үнэн зүб хэрэгые ходоодоо дэмжэдэг ха юм.

ФРАНЦИИН ПРЕЗИДЕНТЫЕ ҺУНГАХА ТУШАА

Франциин Президент Жорж Помпидугай наһа бараһанай һүүлээр энэ орон гүрэнэй шэнэ толгойлогшые һунгаха ушартай болоо. Конституцяар тогтоогдоһон тон богони болзорой ёһоор, энэ һунгалта майн 5-да үнгэргэгдэхэ болоо. Энэ үдэр али нэгэн кандидадай диилэнхи олонхи дуу абаагүй һаань, хоёр долоон хоногой үнгэрһэн хойно дуугаа үгэлгын хоёрдохи шата үнгэргэгдэхэ юм. Түрүүшын шатада эгээл олон дуу абаһан оройдоол хоёр кандидат хоёрдохи шатада хабаадаха эрхэтэй.

Һунгалтын урда тээхи хүдэлмэри хуулита ёһоор апрелиин 19-дэ эхилхэ. Гэхэ зуура, мүнөө энэ орон политическэ шанга тэмсэлэйнгээ үедэ ороод байна. Һунгагдаха һанаатай байһан тухайгаа хорёод кандидадууд мэдүүлээ. Эдэ кандидадуудай список һаяын 7 хоногой турша соо нилээд үсөөрхэ байха. Ушарынь гэхэдэ, тэдэнэр гол эрилтые — зууһаа үсөөн бэшэ муниципальна советнигүүдэй дэмжэлгэ абажа шадахагүй бшуу.

Гол партинууд ба бүлэглэлнүүд болохоёо байгаа энэ һунгалтада бэелүүлхэ зорилгоёо тодорхойлонхой. Зүүнэй үзэл баримталдаг хүсэнүүд хамтын кандидадые дэбжүүлжэ, нягта жагсаалтай байһанаа һүртэйгөөр элирхэйлэн харуулаа. Эгээл энэ ушар мүнөө ороной политическэ ажабайдалда гол һуури эзэлнэ. Иимэ кандидадаар социалис партиин нэгэдэхи секретарь Ф. Миттеран дэбжүүлэгдэнхэй. Энэ кандидадые коммунис ба социалис партинууд, тэрэшэлэн зүүнэй радикалнуудай хүдэлөөн дэмжэнэ. Хамтын кандидадые дэбжүүлһэн ушар ороной зүүнэй тала баримталдаг, демократическа ба национальна бүхы хүсэнүүдые бүри олоор нэгэдүүлхэ арга боломжо олгоно гэжэ эдэ гурбан партинуудай хүтэлбэрилхы органууд мэдүүлээ.

ФКП-гэй ЦК-гай пленум болохоёо байгаа һунгалтада ворюулагдаа һэн. Энэ пленум зүүнэй хүсэнүүдэй кандидадай түлөө дуугаа үгэхыень эрэгтэй, эмэгтэй француззуудые уряалаа. Пленумэй һүүлээр пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ФКП-гэй генеральна секретарь Ж. Марше иигэжэ тайлбарилаа. Зүүнэй тала баримталдаг гурбан партинуудай 1972 ондо баталан абаһан тэдэнэй хамтын правительственна программа хадаа һунгуулиинь программа мүн болохо байна.

Правительственна коалициин партинууд хамтын кандидат тухай мүнөө дээрээ үгээ ойлголсоодүй байһаар. Де Голлиин ЮДР партиин ЦК апрелиин 7-до шиидхэбэри гаргахадаа, урда премьер-министр байһан, Бордо городой мэр Ж. Шабан-Дельмасай кандидатуура дэмжэһэн юм. Һунгагдаха һанаатай байһан тухайгаа нэгэн доро Национальна суглаанай түрүүлэгшэ Э. Фор мэдүүлээ. Үглөөдэрынь зонхилхы бүлэглэлэй кандидадууд гурбан хүн болоод байна: түрүүшын хоёр хүнүүдтэ бэеэ даагша республиканецуудые толгойлогшо, экономикын ба промышленностиин министр В. Жискар д'Эстэн хамжаа. Гэбэшье президентын һуури эзэлхын түлөө хэ саашанхи тэмсэлһээ тэрэ арсаа.

Ангиин тэмсэлэй улам үргэдэжэ, сэнгэй үргэлжэ дээшэлжэ, ажалгүйдэлгын ехэ боложо, экономическа байдал бүхыдөө муудажа байһан оршон байдалда һунгуулиин хүдэлмэри нэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ болохоёо байгаа һунгалтын урда тээхи тулалдаануудые бүри шанга эршэтэй болгоно ха юм.

ИЗРАИЛИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МУХАРДАЛГА

Апрелиин 11-дэ премьер-министр Г. Меир, һүүлээрнь Израилиин бүхы правительство тушаалһаа бууба. Энэ хадаа дайн байлдаа үүдхэхэ, бусадай газар эзэмдэхэ ба эзэрхэг түримхэй ябуулга эрхилхэ гэһэн Тель-Авивай политикын урагшагүйдэһэнэй үрэ дүнгынь мүн болоно. «Би гаталха замайнгаа эсэстэнь хүрөөб. Саашань үргэлжэлүүлхэ аргамни һалаа, — гэжэ Меир мэдүүлээ. — Израилиин гүрэнэй органуудта, мүн олониитын дунда сошордол, шахардуу байдал үзэгдэнэ. Энээниие саашадаа тоонгүй байхын аргагүй». Зонхилхы бүлэгүүдэй ябуулдаг мүнөөнэй хараа шугамда дураа гуталга орон дотор тэсэхэ аргагүй үйлэдөө хүрэнхэй. Иигэжэ дураа гутаһан байдалые нёдондоной октябрь һарада Израилиин Сиритэй болон Египеттэй хэһэн дайн улам һүжэрөөгөө.

Октябрьда болоһон хёмороон хадаа «түргэн дайнай», араб гүрэнүүдтэ орходоо Израилиин «сэрэгэй талаар булюу байһанай» хараа бодолдо хатуу шанга сохилто үгөө. Октябрьда болоһон дайнай үедэ арабуудай зэбсэгтэ хүсэнүүд дайшалхы шадабаритай, мүнөө үеын буу зэбсэг хэрэглэжэ шадаха, дайсадтай тэмсэхэдээ, баатар зориг харуулдаг байһанаа батадхан гэршэлээ гэжэ Сириин президент Хафез Асад онсолон тэмдэглээ һэн.

Тель-Авивай ябуулдаг политикада дураа гутадаг байһан тухай иимэ баримта гэршэлнэ. Һаяшаг гистадрутай ((Израилиин профсоюзуудай федераци) съезд дээрэ правительствын эрхилдэг политика эрид шууд шүүмжэлэгдээ. Араб оронуудтай амгалан ёһоор ажаһуухын тулада тодорхой дурадхалнуудые зохёон хараалха гэһэн эрилтэ правительствын үмэнэ энэ съезд табиһан байна.

Дайнһаа болон саг үргэлжэ дайнда бэлдэхэ ябадалһаа эсэшэһэн гансал арад зоной дунда иигэжэ дураа гуталга үзэгдэнэ бэшэ. Иимэ байдал правительственна коалициин партинуудай, тэрэ тоодо Г. Меирэй толгойлдог Израилиин дэлмэришэнэй парти гэдэгэй дунда дэлгэрэнхэй. Тэрэшэлэн министрнүүдэй кабинет доторшье болодог шанга арсалдаанууд элирүүлэгдээ. Меирэй ороной хэн орохоб гэһэн нюусаар хэгдэдэг, нэгэ туу шанга тэмсэл эндэ хэгдэһээр үнгэрнэй юм.

Меирэй тушаалһаа бууһанай һүүлээр мүнөө засаг түрэ тээшэ «Ликуд» гэжэ засагта ородоггүй эгээл баруунай бүлэглэл дугташажа байна. Гэбэшье, олон политическэ ажаглагшадай һанамжаар ёһоор, правительство бүридүүлхэ найдабаринь «Ликуд» бүлэглэлдэ мүнөө дээрээ багашаг. Энэ бүлэглэлдэ урдань байһан «Херут» гэжэ фашис шэнжэтэй шэг парти гол хүсэниинь болодог юм. Һаяын һаранyудай турша соо орон дотор парламентын шэнэ һунгалтын болохонь хүтэрхыл ха.

«Октябриин дайнда хүргэһэн, эб найрамдал тогтоолгодо һаад ушаруулһан политическэ хараа шугамай буруутагын» гэршэ мүн гэжэ Меирэй правительствын тушаалһаа бууһан ушарые Израилиин Компарти үндэһэ баримталтайгаар сэгнэһэн байна. КПИ-гэй ЦК-гай генеральна секретарь М. Вильнер мэдүүлһэнэй ёһоор, «имагтал Израилиин политическэ хараа шугамые хубилгабал, бусадай газар таһалан эзэмдэхэ ябадалһаа арсабал, Палестинын араб арадай эрхэнүүдые мэдэрбэл, иимэ мухардалда эсэс табигдаха, Дүтын Зүүн зүгтэ үнэн зүб, бата бэхи эб найрамдал тогтоогдохо юм».

А. БИРЮКОВ, Ю. ЛОПАТИН, С. ЛОСЕВ.
(ТАСС).

Сахалин олтирогой баруун эрьедэ, Невельск гэжэ порт шадар тюлениин түрэлэй сивучуудай ехэ һүрэг хабарай дулаан наранай элшэдэ игаан хэбтэдэг болоо. Далайн эдэ амитад тон аймхай, һэргэг юм. Невельск — сивучуудай айнгүйгөөр хэбтэдэг газар болонхой.

Зурагууд дээрэ: зүүн гарһаа — Невельскын 1-дэхи һургуулиин гурбадахи класайхид, Һурагшад «Сивучууд эрьедэ ерээ» гэжэ дэбтэрнүүдтээ тэмдэглэл хэбэ, баруун гарһаа — Невельск портдо.

ТАСС-ай фотохронико.

Хилын саанаһаа

ДҮТЫН ЗҮҮН ЗҮГТЭ БАТА ЭБ НАЙРАМДАЛ ХАНГАХА

Совет-сириин хөөрэлдөөнүүдые, Кремлиин Ехэ ордон соо эмхидхэгдэһэн обедэй үедэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, Араб Социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин Генеральна секретарь, Сириин Араб Республикын Президент Хафез Асадай хэлэһэн үгэнүүдые дэлхэйн хэблэл үргэнөөр тунхаглан шэнжэлнэ. Эдэ хөөрэлдөөнүүд хани ёһоной, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда боложо үнгэрөө гэжэ газетэнүүд бэшэнэ.

Сириин «Аль-Баас» «Ас-саура» газетэнүүд Л. И. Брежневэй, Хафез Асадай хэлэһэн үгэнүүдые тунхаглахадаа, сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һалгаан тараалга — Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые юрэнхы дээрэнь һайжаруулгын гол хубинь, булимтаран эзэмдэһэн Араб газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые бүрин гаргаха замда шухала шатань болоно гэжэ Сириин тоолодог ушарые Советскэ Союз бүрин дэмжэнэ гээд тэмдэглэнэ.

Дүтын Зүүн зүгтэ бата эб найрамдал хангахын түлөө СССР эдэбхитэйгээр тэмсэнэ гэжэ «Ас-Саура» газетэ бэшэнэ. 1967 ондо булимтаран эзэмдэһэн бүхы газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые гаргаха гээшэ энэ районой бүхы гүрэнүүдэй аюулгүй ба бэеэ дааһан байдал хангаха, Палестинын араб арадай үндэһэн эрхэнүүдые хүндэлхэ гэһэн удхатай.

Арадуудай сүлөөрэлгын тэмсэлые Советскэ Союз ходоодоо дэмжэдэг байгаа, саашадаашье дэмжэхэ юм гээд Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүдые Ливанай «Ан-Нида» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Кремль соо эмхидхэгдэһэн обедэй үедэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретариин хэлэһэн үгые дэлгэрэнгыгээр тунхаглахадаа, «Араб оронуудые дэмжэжэ байһан тухайдаа Советскэ Союз үшөө дахин мэдүүлбэ» гээд Тунисай ТАП гэдэг информационно агентство мэдээсэбэ. Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые зүб мүрөөр, үргэн дэлисэтэйгээр шиидхэлгэһээ эзэрхэг түримхэйшүүл, тэдэниие дэмжэгшэд хазагайрхые үшөө дахин һэдэхэдээшье ядахагүй гэжэ Л. И. Брежневэй һэргылэлтэдэ агентство гол анхаралаа хандуулна.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые һайжаруулхын тула совет-сириин хөөрэлдөөнүүд шухала удха шанартай байха гээд Каирай радио дамжуулна.

«Булимтаран эзэмдэһэн Араб газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые гаргаха эрилтэ Л. И. Брежнев шууд сэхээр табина» гээд Индиин ЮНИ агентство мэдээсэнэ. Национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэжэ байһан араб арадуудай үндэһэн эрхэнүүдые Советскэ Союз залан сэхээр дэмжэхэ юм гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь САР-ай Президентые найдуулан зуураа, Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые хойшолонгуудые зайсуулха шухала гэжэ уряалаа.

Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые Социалис оронуудай хэблэл үргэнөөр тунхаглаһан байна. Араб арадуудай үндэһэн эрхэнүүдые дэмжэн, эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү тэмсэл хэхэ гээшэ совет политикын гол зорилго болоно гээд Чехословакиин «Руде право» газетэ тэмдэглэнэ. Сириин арадтай аха дүүгэй харилсаа холбоогоо бэхижүүлхын тула, бэеэ дааһан байдалай ба социальна дэбжэлтын түлөө Сириин тэмсэлые дэмжэхын тула Советскэ Союз ходоодоо оролдодог байгаа, оролдохошье гэжэ Венгриин «Непсабадшаг» газетэ бэшэнэ.

(ТАСС).

ТОКИО

Токиодо уулзалганууд болобо

ТАСС

ТОКИО. (ТАСС). СССР-һээ Японодо байдаг элшэн сайд О. А. Трояновский Японой премьер-министр К. Танакатай апрелиин 11-дэ уулзажа, совет-япон харилсаае саашадань хүгжөөлгын асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй эльгээһэн бэшэг тэрээндэ барюулаа.

Японой премьер-министр Совет правительственна делегациин толгойлогшо, СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо В. С. Алхимовтай, СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай банкын правлениин түрүүлэгшэ Ю. А. Ивановтой уулзажа хөөрэлдөө. Сибириин байгаалиин баялигуудые шэнжэлэн ашаглаха совет-япон экономическа харилсаанай удаан болзор тодорхой проектнүүдые табиха асуудалнуудаар энэ хөөрэлдөөнэй үедэ һанамжануудаа хэлэбэд.

НЬЮ-ЙОРК

Эзэрхэг түримхэй ябуулгые элирхэйлэн тодорхойлхо проект абтаба

ТАСС

Эзэрхэг түримхэй ябуулга элирхэйлэн тодорхойлхо тухай асуудалые эрхилдэг ООН-ой тусхай комитет Генеральна Ассамблейн тэрээндэ даалгаһан хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Эзэрхэг түримхэй ябуулгые элирхэйлэн тодорхойлхо проект нэгэн дуугаар баталагдан абтаа. Ямар нэгэ гүрэнэй бэеэ дааһан байдалда эсэргүү зэбсэгтэ ябуулга хадаа ООН-ой Уставта таарахагүй хэрэг болоно гэжэ энээн дотор тэмдэглэгдэнэ.

Политическэ, экономическа, сэрэгэй гү, али ондоо шэнжэтэй ямаршье ушар баримтанууд эзэрхэг түримхэй ябуулгые сагааруулжа шадахагүй гээд документ дотор хэлэгдэнэ. Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэрэглэжэ, ондоо ороной газар дайдые булимтаран эзэмдэхэ гээшэ хуули буса ябадал болоно. Энэ гэмтэ ябуулгань бүхы дэлхэйн арад түмэндэ зүрюу харша ябадал боложо, эзэрхэг түримхэйшүүл уласхоорондын оршом сөө харюусаха зэргэтэй.

ДЕЛИ

ЭБЛЭРЭЛГЫН ШУХАЛА АЛХАМ

ТАСС

Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Сингх парламентын Арадай палата дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Дели хотодо Индиин, Пакистанай ба Бангладешэй хоорондохи гурбан талын хэлсээндэ гар табилга эблэрэлгын шухала алхам болоно гээд мэдүүлээ.

Гурбан талын хөөрэлдөөнүүдэй үрэ дүнгүүдэй документ Урда Азида эб найрамдал хангахын, харилсаа холбоо тогтоохын түлөө тэмсэдэг хүсэнүүдэй хараа бодолые бэхижүүлгэдэ горитой нүлөө үзүүлхэ байна. Энэнь манай райондо бата эб найрамдал хангаха шухала хэлсээн мүн гээд Сваран Сингх хэлэбэ.

ИСЛАМАБАД. (ТАСС). Пакистанай гадаадын хэрэгүүдэй гүрэнэй министр А. Ахмад пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, гурбан талын хэлсээндэ гар табилгые Пакистан һайшаана гэжэ мэдүүлһэн байна. Транспортна ба худалдаа наймаанай харилсаагаа һэргээхэ тухай хөөрэлдөөнүүдые Пакистан, Инди һаяар эхилхэ юм гээд министр мэдүүлсэ.

ДАККА. (ТАСС). Дели баталагдан абтаһан хэлсээн Урда Азида эб найрамдал хангаха, хүгжэлтэ дэбжүүлхэ туйлуулха шэнэ эрхэ нүүдэл болоно гээд Бангладешэй гадаадын хэрэгүүдэй министр К. Хуссейн хэлэбэ.

КАИР

Совет экспертнүүдэй АРЕ-дэ ошоод байһан тухай

ТАСС

Совет бүлэг экспертнүүд Египедэй правительствын уряалаар АРЕ-дэ ерээд, Суэцкэ каналай оршондо һэргээлгын хүдэлмэри хэхэ тухай асуудалнуудые Египедэй мэргэжэлтэдтэй хамта хаража үзэһэн байна. Советскэ Союзай техническэ туһаламжаар бодхоогдоһон барилганууд, тодорхойлон хэлэбэл, Суэц хотодохи ТЭЦ, түрхихэ тоһоной завод Израилиин үүдхэһэн эзэрхэг түримхэй дайнай үедэ һандаргагдаһан байгаа. Эдэниие һэргээн бодхоолгодо совет эмхинүүдэй хабаадаха тухай хөөрэлдөөнүүдэй үедэ үгэеэ ойлголсобо.

РИМ

Ехэ амжалтатай

ТАСС

Италиин коммунистнуудай орган — «Унита» газетэдэ, ИКП-гэй «Ринашита» гэжэ теоретическэ журналда захил Италида амжалтатайгаар ябажа байна. Байгша оной түрүүшын гурба һарын турша соо хүн зон эдэ газетэ, журнал захижа, 750 миллион лир оруулһан байха юм. Энэнь нёдондо жэлэй түрүүшын гурба һарынхиһаа 40 миллион лирээр ехэ.

БЕЙРУТ

Тель-Авивай шэнэ харата ябуулга

ТАСС

Апрелиин 13-най үглөөгүүр Израилиин сэрэгүүд Урда Ливанай хэдэ хэдэн һүурин тосхонуудта добтолһон байна. Информациин министерствын түлөөлэгшын эндэ мэдүүлһэнэй ёһоор, таряашадай хэдэн байшан һандаргагдаа. Ливанай амгалан тайбан хэдэн хүнүүдые израилиинхид пленда абаһан байна.

Добтолхынгоо урда тээхэнэ Израилиин сэрэгүүд Урда Ливанай һуурин тосхонуудые артиллереэр буудаба.

Израилиин сэрэгүүдэй энэ харата ябуулга хэлсээ эбдэһэн ушар хэрэг болоно гэжэ Ливанай премьер-министр Т. Сольх мэдүүлээ.

ЛОНДОН

ЯДЕРНА ЗЭБСЭГЖЭЛГЭДЭ ЭСЭРГҮҮСЭНЭ

ТАСС

Англиие ядерна буу зэбсэгээр зэбсэгжүүлгэдэ эсэргүү заншалта Олдермастонско добтолго эхилбэ. Энэ добтолгые «ядерна буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэдэг хүдэлөөн» эмхидхээ. Энэ добтолго 4 үдэрэй турша соо үргэлжэлхэ юм. Тиигээд гарагай хоёрто Англиин ниислэл хотын Трафальгарска талмай дээрэ олон хүнэй хабаадалгатай митингээр энэ добтолго дүүрэхэ юм.

Ольдермастонһоо Лондон ошохо замдаа энэ добтолгодо хабаадагшад Англиин правительствада барюулха эрилтэ-бэшэг доро хүнүүдэй гар табюулха байна. Тэдэнэр ядерна буу зэбсэгһээ арсахыень Англиин правительствые уряална. Энэ бэшэг хожомынь парламентда дамжуулагдаха.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэл» — гэһэн ниитэ гаршаг доро материалнууд толилогдобо. КПСС-эй обкомой II пленумһээ тоосоон.

Хоёрдохи, гурбадахи хуудаһануудта. КПСС-эй обкомой II пленумһээ тоосоон.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Буряадай кооператорнуудай съезд угтуулан» гэһэн гаршаг доро материалнууд толилогдобо.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 18.55 — Телевизионно һонин. 19.15 — «Танай бэшэгүүдээр» 19.40 — Ород арадай дуунуудай концерт. 20.10 — «Хүн ба хуули». 21.00 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 21.10 — Соносхолнууд. 21.15 — «Мяч, перчатка и капитан» — уран һайханай фильм. 22.45 — Инструментальна хүгжэмэй концерт.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1974 оной апрелиин 16. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-02383. Заказ № 00